Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 20 גראשען | הײַנט 10 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

№ 266 | Łódź, Niedziela 17 listopada 1929 r. | [illegible] יאהרגאנג | לאדז זונטאג, יד מרחשון תר״צ | 266

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

Dnia 15-go listopada b. r. w nieszczęśliwym wypadku zginął w Warszawie nasz najukochańszy i nieodżałowany

B. P.

Dr. MARCELI BARCIŃSKI

PRZEŻYWSZY LAT 48.

Wyprowadzenie zwłok z domu przedpogrzebowego na miejsce wiecznego spoczynku nastąpi dziś, w niedzielę, 17-go b. m. o godz. 12-ej na cmentarzu żydowskim w Łodzi.

O strasznym tym ciosie zawiadamiają, pogrążeni w nieutulonym żalu

żona, synowie, rodzeństwo i rodzina.

Uprasza się o nieskładanie wizyt kondolencyjnych.

Dnia 15-go b. m. zmarł tragiczną śmiercią w Warszawie w sile wieku

B. P.

Dr MARCELI BARCIŃSKI

Radca Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi.

W zmarłym Izba traci dzielnego i wybitnego działacza na polu gospodarczem.

Cześć Jego pamięci!

Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi.

יודען-פרעסערישע רעוואָלוציעס

האָבען אנגענומען די ענדעקישע סטודענטען

קראָקאָווער אוניווערזיטעט ווערט געשלאָסען?

קראָקאָ, 16. (טעלעגראַפיש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די לאַגע האָט זיך אין פערלויף פון פרייטאָג'דיגען טאָג נישט געענדערט. די ענדעקישע „באָיבקע" איז געווען טעטיג נישט נאָר פאַר'ן בנין פון אוניווערזיטעט, נאָר אויך אין „בער העברעער האַנדעלס-שול", וואו ס'געפינט זיך א בעדייטענדע צאָהל יודען. די ענדעקישע סטודענטען האָבען פון גאַנץ פריה אָן קאָנטראָלירט די לעגיטימאַציעס פון די סטודענטען, וואָס זענען אריינגעגאַנגען אין דער האַנדעלס-שול, גלייכצייטיג זענען פערשפּרייט געוואָרען אויפרופען, אין וועלכע עס ווערט בעטאָנט „די חוצפּה'דיגע פּראָוואָקאַציע פון די יודען" און פאָדערט אויף די יוגענד צו אונטערשטיצען די סטודענטען אין קאַמף פאַר דער פּוילישקייט פון די הויכשולען.

פרייטאָג אַרום 10 א זייגער זענען אין דער האַנדעלס-שול אריינגעקומען עטליכע הונדערט סטודענטען פון מעדיצינישען און יורידישען פאַקולטעט און האָבען פערלאַנגט פון די יודען, אז זיי זאָלען אין פערלויף פון 5 מינוט פערלאָזען דעם בנין פון דער שול. דערביי האָט מען אויך געשלאָגען די יודישע סטודענטען און סטודענטקעס.

דאָס פערהאַלטען זיך פון דירעקטאָר ראַלאַנד (א געשמדטער יוד) האָט ארויסגערופען א פערוואונדערונג ביי די יודישע סטודענטען, דער דירעקטאָר איז מיטגעגאַנגען מיט דער ענדעקישער „באָיבקע" און אויפגעפאָדערט די יודען צו פערלאָזען דעם בנין, נאָר איין פּראָפעסאָר סאַרנאַ (א קריסט) האָט זיך געשטעלט אין שוץ פון די יודישע סטודענטען.

האַלב 12 א זייגער האָבען זיך די סטודענטען אנגעהויבען צונויפצוזאַמלען אויף א מיטינג. פון אַלע זייטען האָט מען געהערט אויסרופען „נידער מיט די יודען". די יודען, דעמאָקראַטען און סאָציאַליסטען זענען צום מיטינג נישט געקומען; נאָר האָבען צוגעשיקט דעלעגאַציעס מיט פּראָטעסטען געגען דער העצע פון די ענדעקעס.

א קליין הייפעל פאַשיסטען האָבען געפּרובט צו מאַכען אן אָבסטרוקציע, מ'האָט זיי אָבער פון דאָרט באַלד ארויסגעוואָרפען.

נאָך א ריי העצערישע רעדעס איז בעשלאָסען געוואָרען צו פערלאַנגען: איינצופיהרען דער „נומערוס קלאַוזוס", געזעצליך רעגולירען די פראַגע פון יודישע טויטע קערפּערס פאַר'ן אוניווערזיטעט, אויסשליסען די יודען פון אַלע בילדונגס, ספּאָרט און זעלבסטהילפס-ארגאַניזאַציעס. פונאנדערלאָזען די יודישע קאָרפּאָראַציעס, בעשטראָפען די שולדיגע פון ארויסרופען אונרוהען צווישען די סטודענטען.

נאָכ'ן פערענדיגען דעם מיטינג האָט דער קוראַטאָר פּראָפעסאָר מיכלעווסקי אויפגעפאָדערט די סטודענטען, אז זיי זאָלען זיך רוהיג פונאנדערגעהן.

א האַלבע שעה פאַר דעם אנהויב פון מיטינג האָט א דעלעגאַציע פון יודישע סטודענטען זיך בעמיהט אָפּגעגעבען צו ווערען דורכ'ן רעקטאָר, דער רעקטאָר האָט אויסגעהערט דעם בעריכט פון דער דעלעגאַציע און צוגעזאָגט צו פעראָרדנען אן אויספאָרשונג.

די יודישע דעלעגאַציע האָט דאַן געוואָלט ארויסגעהן פון אוניווערזיטעט, אָבער די ענדעקישע סטודענטען האָבען אנגענומען א דראָהענדע שטעלונג, אזוי אז די דעלעגאַציע האָט נישט געקענט ארויסגעהן. דערווייל האָבען די יודישע סטודענטען געוואַרט אין יודישען אַקאַדעמישען הויז אויפ'ן צוריקקעהר פון דער דעלעגאַציע. צוליב דעם, וואָס די דעלעגאַטען זענען נישט געקומען זענען די יודישע סטודענטען געגאַנגען בעאונרוהיגט און אוועק פאַר דער אוניווערזיטעטס-געביידע. דער פּראָרעקטאָר מיכלעווסקי, דערוויסענדיג זיך וועגען וואָס די יודישע סטודענטען זענען געקומען האָט פערזענליך ארויסגעפיהרט די יודישע דעלעגאַציע פון אוניווערזיטעטס-בנין. די יודישע סטודענטען צוזאַמען מיט דער דעלעגאַציע זענען דאַן צוריקגעגאַנגען אין אַקאַדעמישען הויז, אויפ'ן וועג האָט זיי פערהאַלטען א פּאָליציי-קאָמיסאַר און געפרעגט, צי זיי האָבען ערלויבניש אויף א צוג, דער סטודענט שעכטער האָט געענטפערט, אז דאָס איז נישט קיין צוג, נאָר די סטודענטען געהען צוריק פון אוניווערזיטעט, דער פּאָליציי-קאָמיסאַר האָט דאַן ארויסגענומען די שווערד און ווענדענדיג זיך צו א פּשאַראָווניק האָט ער געשריען:

— פונאנדערטרייבען די האַלאַסטראַ", באַלד האָבען זיך געוויזען עטליכע פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען געשלאָגען די יודישע סטודענטען מיט קאָלבעס, 15 סטודענטען זענען צושלאָגען געוואָרען, 2 האָט מען אַרעסטירט אָבער מ'האָט זיי באַלד בעפרייט, דאָס פערהאַלטען זיך פון פּאָליציי-קאָמיסאַר האָט איבעראַשט די יודישע בעפעלקערונג, ווייל ביז איצט האָט זיך די פּאָליציי פערהאַלטען לאָיאַל און טאַקטיש, די מאַכט האָט אונטערגענומען אן אויספאָרשונג בנוגע דעם פערהאַלטען זיך פון דעם דערמאָנטען פּאָליציי-קאָמיסאַר.

נאָך דעם רוף איז אין יודישען אַקאַדעמישען הויז פאָרגעקומען א פּראָטעסט-מיטינג, אויף וועלכען ס'איז געשטעלט געוואָרען דאָס פערהאַלטען זיך פון דער שפּיץ-מאַכט בנוגע די יודישע סטודענטען און ס'איז פּראָטעסטירט געוואָרען געגען די לעצטע אַנטי-יודישע געשעהענישען.

דער צ.-ק. פון די יודישע אַקאַדעמישע פעראיינען וועגען די געשעהענישען אין קראָקאָ

וואַרשא, 16. (טעלעגראַפיש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) פרייטאָג ביינאַכט איז פאָרגעקומען א זיצונג פון צענטראַלען אויספיהרונגס-קאָמיטעט פון די יודישע אַקאַדעמישע פעראיינען אין פּוילען. ס'איז אנגענומען געוואָרען פאָלגענדע פּראָטעסט-רעזאָלוציע:

נאָך פאַקט פון די טרויעריגע עקסצעסען, וועלכע זענען לעצטענס פאָרגעקומען אין קראָקאָווער אוניווערזיטעט, אויפגעטרייסעלט דורך דער אונערהערטער פערהאַלטען זיך פון א טייל פּוילישע אַקאַדעמישע יוגענד בנוגע די אַקאַדעמיקער-יודען, דריקט אויס דער צ.ק. דעם שאַרפסטען פּראָטעסט געגען דער נישט-ווירדיגער העצע פון אַקאַדעמיקער.

דער צ. ק. שטעלט פעסט, אז די עקסצעסען זענען אן ערשיינונג פון דער וואַקסענדער אַנטיסעמיטישער כוואַליע מצד דעם רעאַקציאָנערען טייל פון דער פּוילישער אַקאַדעמישער יוגענד, וועמענס שטרעבען ס'איז צו פערשאַרפען די נאַציאָנאַליטעטען קאַמפען אין די הויכע לערן-אנשטאַלטען אין פּוילען פאַר זייערע אינערליך-פּאָליטישע צילען.

די יודישע אַקאַדעמישע יוגענד אין פּוילען בעגאַנט מיט דער גאַנצער קאַטעגאָרישקייט, אז די נאַציאָנאַלע מעטאָדען אין קאַמף וועלען נישט אָפּשרעקען די יודישע אַקאַדעמיקער און זיי נישט אָפּהאַלטען פון קאַמף פאַר דער גערעכטער פאָרדערונג פון דער יוגענד וועגען פרייהייט פון לערנען זיך, געגען „נומערוס קלאַוזוס" און אַנדערע ערשיינונגען פון רעאַקציע און אַנטיסעמיטיזם אין די פּוילישע הויכשולען.

די דאָזיגע רעזאָלוציע איז געשיקט געוואָרען צו אַלע רעקטאָרען פון די פּוילישע אוניווערזיטעטען.

דער בילדונגס-מיניסטער טשערווינסקי וועגען די געשעהענישען

וואַרשא, 16. (טעלעפאָניש) די ידיעות וועגען די סטודענטישע אונרוהען אין קראָקאָ זענען בעהאַנדעלט געוואָרען דורכ'ן בילדונגס-מיניסטעריום. אויף א טעלעפאָנישער אויפפאָדערונג פון'ם בילדונגס-מיניסטער טשערווינסקי, האָט דער רעקטאָר פון קראָקאָווער אוניווערזיטעט פּראָפ. ד"ר האַיער צוגעשטעלט דעם מיניסטער א ראַפּאָרט לויט וועלכען די געשעהענישען אין אוניווערזיטעט פאָדערען נישט קיין אינטערווענץ פון דער צענטראַלער מאַכט. דער אוניווערזיטעט-סענאַט וועט זיי אַליין איינשטילען.

„בראַטניאַ פּאָמאָץ" איז נישט פילאָסעמיטיש

קראָקאָ, 16. (טעלעפאָניש) די ארגאַניזאַציע פון דער אַקאַדעמישער זעלבסטהילף „בראַטניאַ פּאָמאָץ" האָט פערעפענטליכט אן ערקלערונג, אז אַלע קלאַנגען וועגען דעם, אז די ארגאַניזאַציע איז פילאָסעמיטיש זענען נישט ריכטיג, וואָס שייך די סטודענטישע געשעהענישען ערקלערט די ארגאַניזאַציע, אז אלס אן אַפּאָליטישע וועט זי נישט נעהמען קיין שטעלונג צו דער פראַגע.

טשעכישע סטודענטען סאָלידאַריזירען זיך

פּראַג, 16. (אַטע) היינט איז אין פּראַגער אוניווערזיטעט פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון די סטודענטען פון ערשטען מעדיצין-סעמעסטער. די פערזאַמלונג איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דורך די נאַציאָנאַליסטישע גרופּען. די פערזאַמלונג האָט געטראָגען אן אַנטיסעמיטישען כאַראַקטער. די רעדנער האָבען אנגעוויזען, אז פון 680 סטודענטען אין ערשטען סעמעסטער זענען א העלפט פּוילישע יודען. די טשעכישע סטודענטען קענען נישט מאַלערן זיך אז זייער אוניווערזיטעט אזא גרויסען פּראָצענט נישט-סלאַווישע עלעמענטען, נאָכ'ן אננעהמען פון אַנטשפּרעכענדער רעזאָלוציע איז א דעלעגאַציע אוועק מיט א פּעטיציע צום דעקאַן פון מעדיצינישען פאַקולטעט, די פּעטיציע פאָדערט: איינפיהרען „נומערוס קלאַוזוס", פערבאָטען צו בענוצען נישט-סלאַווישע שפּראַכען אין די מויערען פון אוניווערזיטעט, די עקזאַמענס זאָלען פאָרקומען אין דער טשעכישער שפּראַך און קאָנטראָלירען דעם קאָנטינגענט אויף טשעכישע און פרעמדע גרופּען.

מתים-פראַגע ליקווידירט

וואַרשא, 16. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די אגענטור „פיר" טיילט מיט, אז צוליב וואָס „חסד של אמת" האָט צוגעשטעלט 3 טויטע קערפּערס פון יודישען שפּיטאַל אויף טשיסטע גאַס, פּראָזעקטאָריום אין אוניווערזיטעט, איז ליקווידירט געוואָרען דער קאָנפליקט וועגען יודישע מתים.

צוליב דער פערפּליכטונג פון דער דערמאָנטער געזעלשאַפט צוצושטעלן ווייטערע מתים האָט די פערוואַלטונג פון „אַנאַטאָמיקום" מיטגעטיילט די יודישע סטודענטען פון ערשטען קורס מעדיצין, אז זיי וועלען קענען אנהויבען די פּראַקטישע אַרבייטען.

דער קראָקאָווער אוניווערזיטעט זאָל געשלאָסען ווערען

קראָקאָ, 16. (טעלעפאָניש דורך יט"א) היינט פריה האָט מען ווידער געשלאָגען יודישע סטודענטען ביים אריינגאַנג אין אוניווערזיטעט.

דער אַקאַדעמישער סענאַט האָט היינט אָפּגעהאַלטען א זיצונג וועגען די געשעהענישען, אויף דער זיצונג איז צו קיין איינשטימיגקייט נישט געקומען, א טייל מיטגלידער פון סענאַט האָט געפאָדערט, אז דער אוניווערזיטעט זאָל געשלאָסען ווערען, אַנדערע זענען געווען געגען דעם, די זיצונג איז אָפּגעלעגט געוואָרען, אין שטאָט האָבען זיך פערשפּרייט עקשנותדיגע קלאַנגען, אז דער בילדונגס-מיניסטער טשערווינסקי וועט פעראָרדנען צו שליסען דעם אוניווערזיטעט.

א דעלעגאַציע פון יודישע אַקאַדעמיקער האָט זיך געווענדעט צום רעקטאָר פון אוניווערזיטעט, אז ער זאָל אינטערווענירען וועגען די געשעהענישען. דער רעקטאָר האָט געבעטען מען זאָל איהם געבען די נעמען פון די שולדיגע און ער וועט פעראָרדנען אן אויספאָרשונג.

בעזה"י.

הנהלת הישיבה הגדולה „תורת חסד"

29 קילינסקא 29

מודיעה בזה, כי ביום א, פ' וירא אי"ה בשעה 12 יוציא באולם הישיבה שעור פלפולי עיוני הגאון האמתי והנודע ר' איסר זלמן מעלצער שליט"א שהי' אב"ד ור"מ בסלוצק, ועתה הר"מ הראשי בישיבה הגדולה „עץ חיים" בירושלים עיה"ק תבב"א הוגי וחובבי תוה"ק מבקשים לבוא בדיוק

11736

יודישער פליישער-פעראיין

היינט, זונטאָג, דעם 17-טען נאָוועמבער, 5 א זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל פּיעטריקאָווער 24 די יעהרליכע

גענעראַל-פערזאַמלונג

מיט פאָלגענדער טאָג-אָרדנונג:

1) וואַהלען פון א פּרעזידענטען און א נייער פערוואַלטונג; 2) פאַן-אָנגעלעגענהייטען; 3) שטייערן; 4) פרייע פאָרשלאָגען.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואַלטונג פון יודישען פליישער-פעראיין

פּיעטריקאָווער 24

איינלאַדונג.

„בית-לחם" וואָסכאָדניאַ 68/70

היינט, זונטאָג, דעם 17-טען נאָוועמבער, פּינקטליך 5 א זייגער אין אָווענד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל וואָסכאָדניאַ 68/70

די פייערליכע ערעפנונג

פון דער ערשטער וואַרעם-שטובּ

פאַר אָרימע יודישע שול-קינדער פון די פאָלקס-שולען

מיטגלידער און סימפּאַטיקער ווערען איינגעלאַדען צו בעזוכען די פייערליכקייט. איינגאַנג פריי! מיט אַכטונג

די פערוואַלטונג פון „בית לחם"

היינט, זונטאָג, ד. 17 נאָוועמבער ד.י. פּינקטליך 5 א זייגער אָווענד קומט פאָר צום צווייטען טערמין די גענעראַל-

פערזאַמלונג

פון פעראיין „מחזיקי חולים" אין אייגענעם לאָקאַל קילינסקי 120.

טאָג-אָרדנונג: 1) וואַהלען.

מיר בעטען אַלע מיטגלידער פּינקטליך צו ערשיינען, ווייל קיין איינלאַדונגען זענען נישט ארויסגעשיקט געוואָרען.

די פערוואַלטונג.

טאַפּעציר-אַנשטאַלט און מעבעל-מאַגאַזין פון

Stanisław Gabała

לאָדז, קאַראָלאַ 1 און פּיעטריקאָווער 108 אין הויף

בעזיצט אויף לאַגער קאָמפּלעטע אייזן-כטונגען שלאָף- און עס-צימער, קאַבינעטען, סאַלאָנקעס און איינצעלנע מעבעל. גרויסער אויסוואַהל פון אָטאָמאַנעס, קאָזעטקעס, שטוהלען און קלובּ-מעבעל. צוגענגליכע פּרייזען. איך גיב אויך אויף ראַטעס

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.

אייגענע פּראַצאָווניע פון ערטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: הקלערקעס אויף פּלאַטפוסען, קאָרסעטען, ליפּוּ אַ.וו., גאָרטען"א. ז. ח. עמפּפאַנגט פון 5—7 אָוו.

צוריקגעקעהרט.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

פּעטריקאָווער 10, טעל. 131-86

נעמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאָכמ.

Łódzk Bank Depozytowy

S. A.

לאָדזער

דעפּאָזיטען-באַנק

אַקצ. געז.

לאָדז, פּיעטריקאָווער 5

נעהמט אָן פּערצענזטע פּקדונות (ווקלאַדען) אויף ביכלעך אין זלאָטעס און אין פרעמדע וואַלוטען פון 10 זלאָטעס אָן.

דאָס אויסצאָהלען קומט פאָר אויפ'ן ערשטען פערלאַנג ביים פאָרשטעלען דאָס פּקדונות-ביכעל.

Łódź, Piotrkowska 5

ניי'ער פֿאָלקסבלאַט
דאָס לאָדזשער לעבן
ניי'ער פֿאָלקסבלאַט

17 זונטאָג
יד מרחשון תר"צ
נאָוועמבער
זון-אויפֿגאַנג 6.55
זון-אונטערגאַנג 3 44

טראַגישער טויט פֿון אינדוסטריעלער ד"ר. מאַרצעלי באַרטשינסקי
דערהרג'עט געוואָרען אין וואַרשאַ ביי אַ צוזאַמענשטויס פֿון אַנ'אויטאָ מיט אַ טראַמוואַי

אין דער נאַכט פֿון דאָנערשטאָג אויף פֿרייטאָג איז אין וואַרשאַ, בעת אַ צוזאַמענשטויס פֿון אַ טאַקסיבקע מיט אַ טראַמוויי-וואַגאָן אומגעקומען דער בעקאַנטער לאָדזשער אינדוסטריעלער, דירעקטאָר פֿונ'ם גרויס-אינדוסטריעלער טעקסטיל-פֿאַרבאַנד, דר. מאַרצעלי באַרטשינסקי.

ד"ר באַרטשינסקי איז אַרויסגעפֿאָהרען קיין וואַרשאַ, וואו ער האָט פֿרייטאָג געזאָלט אָפּהאַלטען אַ קאָנפֿערענץ מיט'ן האַנדעלס-מיניסטער. דאָנערשטאָג אַרום 1 אַזייגער ביינאַכט איז ד"ר באַרטשינסקי אין אַנ'אויטאָ געפֿאָהרען אין דער ריכטונג פֿון „האָטעל איוראָפּעיסקי", אויפֿ'ן ראָג פֿון טראַוגוטאַ און קראַקאָווער פֿאָרשטאָט, האָט דער שאָפֿער וועלענדיג אויסמיידענדיג 2 טאַקסובקעס, זיך אָנגעשטויסען אויף אַ מאָנטאַזש וואַגאָן, וואָס איז אָנגעפֿאָהרען פֿון דער זייט, און איז נישט געווען בעלויכטען. פֿונ'ם שטויס האָט זיך ד"ר באַרטשינסקי צעקלאַפּט דעם קאָפּ אָן דער קאַסעריע און אַרויסגעפֿאַלען מיט'ן קאָפּ אויף דער שויב, וואָס טיילט אָפּ דעם פּאַסאַזשיר פֿונ'ם שאָפֿער. פֿאַלענדיג האָט ער צובראָכען די שויב און זיך שאַרף איינגעשניטען מיט גלאָז דעם גאָרגעל. דעם פֿאַרוואונדעטען האָט מען באַלד אַריבערגעטראָגען אין שפּיטאָל „שוו. דוך", וואָס געפֿינט זיך ביים אָרט פֿון דער קאַטאַסטראָפֿע. דער דאָקטאָר האָט פֿעסטגעשטעלט, אַז ביים פֿאַרוואונדעטען האָט געפּלאַצט דער שאַרבען, ס'איז פֿאָרגעקומען אַ מח-ערשיטערונג און ס'איז איבערגעשניטען די קעהל. אין 20 מינוט אַרום איז ד"ר באַרטשינסקי נישט געקומען צום בעוואוסטזיין נאָך איידער מ'האָט איהם געמאַכט די אָפּעראַציע, געשטאָרבען.

די ידיעה וועגען זיין טויט, האָט אין גאַנץ לאָדז געמאַכט אַנ'ערשיטערנדען איינדרוק.

דער קערפּער פֿון טראַגיש פֿאַרשטאָרבענעם ווערט געבראַכט קיין לאָדז און היינט 12 אַזייגער ביי טאָג וועט פֿאָרקומען די לויה פֿון כהורה-שטוב אויפֿ'ן יודישען בית-עלמין. זער זוהן פֿון פֿאַרשטאָרבענעם קאַראָל, וועלכע שטודירט אין בעלגיען, איז דרינגענד אַרויסגערופֿען געוואָרען און וועט היינט קומען צו דער לויה.

* * *

ד"ר מאַרצעלי באַרטשינסקי איז געבוירען געוואָרען אין 1881 י. ער האָט געענדיגט אַ גימנאַזיום אין לאָדז און האָט שפּעטער שטודירט אין לייפּציג, וואו ער האָט געענדיגט דעם פֿאַקולטעט פֿאַר ליטעראַטור און קונסט און בעקומען דעם טיטעל ד"ר פֿילאָזאָפֿיע. ד"ר באַרטשינסקי, וועלכער האָט אָנגעהויבען זיין טעטיגקייט אין דער אייגענער פֿירמע אקצ. געזעלשאַפֿט ס באַרטשינסקי איז אין 1913 י. געוואָרען סעקרעטאַר פֿון דער טעקסטיל-סעקציע ביים פֿאַבריקאַנטען-פֿאַרבאַנד, וואָס איז פֿאַרוואַנדעלט געוואָרען אינ'ם איצטיגען גרויס טעקסטיל-אינדוסטריעלען-פֿאַרבאַנד. דאָ איז ער געוואָרען דירעקטאָר און האָט מיט דער צייט אַ דאַנק זיין טעטיגקייט און ריהרעוודיגקייט בעקומען אַ שטאַרקען איינפֿלוס אויף אַלע ענינים, וואָס זענען געווען פֿאַרבונדען מיט'ן לאָדזשער אינדוסטריעלען לעבען. בעת די וואַהלען צו דער ערשטער האַנדעלס- און אינדוסטריע-קאַמער אין לאָדז, איז ער אויסגעוועהלט געוואָרען מצד די לאָדזשער גרויס-אינדוסטריעלער און איז דאָרט געוואָרען דער פֿיהרער פֿון דער אינדוסטריעלער גרופּע.

ד"ר באַרטשינסקי איז געווען זעהר אַקטיוו. ער האָט אויך אָפֿט גענומען אַ וואָרט אין דער פּרעסע וועגען פֿערשידענע ווירטשאַפֿטליכע פֿראַגען, בפֿרט וואָס זענען נוגע געווען דער טעקסטיל-אינדוסטריע. ער האָט אויך אָפֿט געשריבען וועגען קונסט, טעאַטער און אין אַ גרויסער מאָס אַ דאַנק זיין מיטווירקונג, איז אין לאָדז ענטשטאַנען דער איצטיגער טעאַטער פֿון דיר. באַרטשינסקי

פּאָליטיש איז ד"ר ב. געווען נאָהענט צו באַרטעלס אַרבייטס-פּאַרטיי. ווען אין לאָדז האָט זיך געגרינדעט די קאָנסערוואַטיווע גרופּע איז ער צו איהר נישט צוגעשטאַנען. זיין איינפֿלוס האָט ער אַלעמאָל זיך בעמיהט אויסנוצען לטובת דער שטאָט לאָדז און האָט אויף דעם געלעגט גרויס געוויכט.

אין יודישען געזעלשאַפֿטליכען לעבען האָט ד"ר באַרטשינסקי קיין אַנטייל נישט גענומען.

פֿאַרשוואונדען געלד פֿון דער האַנדעלס-באַנק
און אַליין זיך איבערגעגעבען דער פּאָליציי

(2) פֿאַראיאָהרען אין נאָוועמבער איז בעת'ן בערגעל ען די קאַסע פֿון לאָדזשער האַנדעלס-באַנק אַ' פּ. .אַ. פֿעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אַ בעטראַג, וואָס איז אָפּגענומען געוואָרען פֿון פּ.ק.אַ. איז אין דער נאַנק-קאַסע נישט אַריינגעפֿאַלען, דער חשד איז געפֿאַלען אויף פֿעליקס נאָוואַקאָווסקי, וועלכער פֿלעגט אָפּנעמען דאָס געלד פֿון פּ.ק.אַ. דער אויסצאָהלונגס-ריכטער האָט פֿאַראָרדענט איהם צו אַרעסטירען אָבער ער האָט בעוויזען צו אַנטלויפֿען. זיין פֿרוי האָט נישט געקענט אָנווייזען, וואו ער געפֿינט זיך. די שוויגער האָט ערקלערט, אַז נאָוואַקאָווסקי האָט לעצטענס געפֿיהרט אַ ברייט לעבען, זיך געקויפֿט אַ פּאָר בריליאַנטענע רינגען. מ'האָט נאָך איהם אַרויסגעשיקט שטעקבריף. אַזוי איז כאַריבער אַ יאָהר. נעכטען האָט זיך אין היגען אויסצאָהלונגס-אַמט געמאָלדען אַ פֿיין-געקליידעטער יונגערמאַן און ערקלערט, אַז ער הייסט נאָוואַקאָווסקי און איז געקומען זיך איבערצוגעבען אין די הענט פֿון דער פּאָליציי. דערביי האָט ער דערציילט כאַלגענדעס וועגן זיינע וואַנדערונגען: בעת ער איז אַנטלאָפֿען האָט ער מיט זיך געהאַט עטליכע טויזענד זל. און אַביסעל ציהרונג. ער האָט זיך געלאָזט צו דער דייטשער גרענעץ און אַ רעגענדיגער נאַכט האָט ער זיך געשמוגעלט די דייטשע גרענעץ ביי סטושעלבין און זיך דערקליבען ביז האַמבורג, פֿון וואַנען ער האָט געוואָלט זיך אַריבערפֿעקלען קיין אַמעריקאַ.

ער האָט געפֿונען אַ מאַכער, וואָס האָט זיך אונטערגענומען איהם צו שאַפֿען אַ פּאַס פֿאַר 125 דאָלאַר און אין אַ פּאָר וואָכען אַרום איז ער אָנגעקומען קיין ניו-יאָרק. ווען דאָס געלד האָט ביי איהם אָנגעהויבען ווערען אַלץ ווייניגער און קיין פֿערדינסטען האָט ער נישט געהאַט, האָט ער זיך געלאָזט אַנדערען פֿון אַ פּאָליאַק, מיט וועלכען ער האָט זיך צוזאַמענגעטראָפֿען און איז אַוועקגעפֿאָהרען קיין דאַנאַ. דאָרט האָט ער אָפּגעקויפֿט אַ געוועלב. ס'האָט אַלץ געווען גוט, אָבער נאָוואַקאָווסקי האָט נישט געהאַט קיין דאָקומענטען און ווען די האָנאַנער פּאָליציי האָט אָנגעהויבען נאָכזוכען האָט זי זיך דערוואוסט ווער נאָוואַקאָווסקי איז און פֿאַראָרדענט איהם צו אַרעסטירען.

נאָוואַקאָווסקי איז אַנטלאָפֿען מיט טאַשען-געלד און דאָ הויבט זיך אָן זיין נע-ונד. צום סוף האָט ער בעשלאָסען זיך אומצוקעהרען קיין פּוילען. עפּעס מיט קינצען האָט ער זיך דערקליבען ביז שערבורג, פֿון דאָרט איז ער געקומען קיין פּאַריז און ביים קאָנסול געבעטען ער זאָל איהם געבען די מיטלען אויף אַהיימצופֿאָהרען. בעקומענדיג אַ פּאַס איז ער אַרויסגעפֿאָהרען קיין פּוילען און זיך נעכטען צוגעשטעלט אין אויספֿאָרשונגס-אַמט. מ'האָט איהם אַרעסטירט.

רעפֿאָרמען אין דער קראַנקען-קאַסע
מען וועט אָפּשאַפֿען די לעטשניצעס און איינפֿיהרען ראַיאָן-דאָקטוירים

ביי דער קראַנקען-קאַסע אין לאָדז האָט זיך געבילדעט אַ דאָקטוירים-ראַט, וועלכע האָט דעם ציל צו פֿאַרבעסערן דאָס היילען דורך דער קראַנקען-קאַסע. אין ראַט געהען אַריין די דאָקטוירים; באָגוסלאַווסקי, וואַטען, מאַטשעווסקי, זאַלענסקי, טאָמאַשעוויטש, טאָמאַשעווסקי, פֿרענקעל, קרישעק, מיעלעשקאַ, קנאָכאָוועצקי, ריענער, סאָקאָלאָווסקי, טאָכטערמאַן, מיסיאָן און שפּיטאָל אינספּעקטאָר מיטעלשטעס.

אויף אַ ספּעציעלער זיצונג פֿונ'ם ראַט מיט'ן אַנטייל פֿונ'ם קאָמיסאַר לאַפּושאַנסקי האָט ד"ר באָגוסלאַווסקי געמאָלדען, אַז אין מיניסטעריום פֿון אַרבייט און געזעלשאַפֿטליכע שוץ איז אונטערן פֿאָרזיץ פֿון מיניסטער פּריסטאָר פֿאָרגעקומען אַ קאָנפֿערענץ וועגען רעאָרגאַניזירען דעם היילונגס-סיסטעם אין קראַנקען-קאַסע

עס זענען פֿערהאַן דריי מאָמענטען אויף וועלכע עס דאַרף געלעגט ווערען אַ ספּעציעלער אַכט. דער ערשטער מאָמענט דאָס איז פּראָפֿילאַקטיק ר. ה. פֿאַרהיטונגס מיטלען, אַז דער פּערזאָן זאָל נישט קראַנק ווערען. דער צווייטער מאָמענט איינפֿיהרען אַ אינסטיטוט פֿון הויז-דאָקטוירים, וועלכע זאָלען זיצען אין בעשטימטע ראַיאָנען און האָבען אַ נאָהענטען קאָנטאַקט מיט די קראַנקע וועלכע זיי היילען. דער אינסטיטוט פֿון די הויז-דאָקטוירים זאָל איינגעפֿיהרט ווערען אויף פֿאָלגענדען אופֿן: די שטאָט ווערט צוטיילט אויף 100, אָדער מעהר קליינע ראַיאָנען, יעדער ראַיאָנען ענטהאַלט 2, 3, 4, טויזענד פֿערזיכערטע. אין יעדען ראַיאָן וואוינט אַ דאָקטאָר, וועלכער נעהמט אויף די פֿערזיכערטע אין געוויסע שעהן ביי זיך אין דער היים און געהט צו די קראַנקע אַ היים.

פֿון די איצטיגע לעטשניצעס זאָלען געמאַכט ווערען פּאָליקליניקעס, אויף יעדע 20 ראַיאָנען – אַ קליניק מיט ספּעציאַליסטען.

די קראַנקען-קאַסע אָרגאַניזירט אַ אינסטיטוט פֿון ספּעציאַליסטען, רעפֿערענטען, קאָנסולטאַנטען, וועלכע רופֿען צוזאַמען פֿון צייט צו צייט וויסענשאַפֿטליכע קאָנפֿערענציעס, כדי צו פֿערטיפֿען דאָס מעדיצינישע וויסען און אָנווענדען די ענטשפּרעכענדע הייל מעטאָדען.

דער הויפּט-מאָמענט אין דער רעאָרגאַניזאַציע איז, פֿערשטעהט זיך דער וויכטיגסטער מאָמענט אין אינסטיטוט פֿון די הויז-דאָקטוירים. עס איז צוליב דעם, געבילדעט געוואָרען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע אין וועלכער עס זענען אַריין די דאָקטוירים באָגוסלאַווסקי, טאָמאַשעווסקי און מיסיאָן, וועלכע דאַרפֿען אויסאַרבייטען און פֿאָרשטעלען אַלע פּרטים פֿון דעם קינפֿטיגען אינסטיטוט פֿון הויז-דאָקטוירים. דער קאָמיסאַר פֿון קראַנקען-קאַסע איז נאָכדעם בעשטעטיגט געוואָרען דורכ'ן מיניסטער פּריסטאָר.

קאָנטראָל-פֿערזאַמלונגען פֿון יאהרגאַנג 1904 און 1889

מאָרגען דאַרפֿען זיך צושטעלען
אין פּ.ק.או. I (נאָוואָ-טאַרגאָווע 18) שערעגאָוויצעס פֿון רעזערוו און לאַנד-שטורם מיט אָהן געוועהר (קאַטעגאָריע A C1 C2 און D) וואָס זענען געבוירען געוואָרען אין 1902, וועלכע וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען און זייערע פֿאַמיליען נעמען הויבען זיך אָן אויף
S–Sm

אין פּ.ק.או. לאָדז II (נייע ציגעל-גאַס 51) היינט, די געבוירענע אין 1904 י., וואָס וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון 7. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און זייערע פֿאַמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

M N O P R

רשימות פֿון יאהרגאַנג 1907, 1908 און 1909

(–) מאָרגען. מאָנטאָג דאַרפֿען זיך מעלדען אין לאָקאַל פֿון מיליטעריש-פּאָליציייאישען ביוראָ ביים מאַגיסטראַט (פּיעטריקאָווער 212) פֿון 8 פֿריה ביז 3 נאָכמיטאָג די יונגעלייט, וואָס זענען געבוירען געוואָרען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפֿ'ן שטח פֿון 10 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און וואָס זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

R S Sz T U W Z Ż

וועגען מעלדען קינדער אַלס רעליגיאָנסלאָזע

(–) די אויפֿזיכטס-מאַכט האָט פֿעסטגעשטעלט אַ נייע פּראָצעדור ביים אָנמעלדען קינדער, וועלכע מ'וויל פֿערשרייבען אַלס רעליגיאָנסלאָזע. פֿאַר אַזעלכע קינדער וועלען די אַקטען געמאַכט ווערען ביי דער פּאָליצייאישער מאַכט און די דאָזיגע אַקטען וועלען פֿערטרעטען די מעטריקעס פֿון די רעליגיעזע גמינעס.

ענדערען דעם אומזאַץ-שטייער

(–) די שטייער-קאָמיסיע פֿון דער האַנדעלס-קאַמער האָט בעטראַכט דעם רעגירונגס-פּראָיעקט וועגען ענדערן דעם אומזאַץ-שטייער און האָט בעשלאָסען, אַז הגם זי ענדערט נישט איהר מיינונג, אַז די איצטיגע ענדערונגען זענען בלויז פּראָוויזאָרישע, דאַרפֿען דאָך איינגעפֿיהרט ווערען איניגע אויסבעסערונגען, אַזוי, למשל, דאַרף דער אומזאַץ-שטייער פֿאַר קאָמיסיאָנערען פֿערקלענערט ווערען ביז 2%, אומזאַץ-שטייער פֿאַר אַרטיקלען פֿון ערשטען געברויך אין דעטאַיל-פֿערקויף דאַרף פֿערקלענערט ווערען ביז אַ האַלבען פּראָצ. א.א.וו.

אין די בעראַטונגען פֿון דער קאָמיסיע האָט נאָך אַנטייל-גענומען דער טראַגיש אומגעקומענער ד"ר מ. באַרטשינסקי.

מען דאַרף צואיילען אָנצושליסען די הייזער צו דער קאַנאַליזאַציע

(מ) ביז צום 1 נאָוועמבער האָבען זיך צו דער קאַנאַליזאַציע-נעץ אָנגעשלאָסען 75 הייזער. אויף דער פּיעטריקאָווער גאַס האָבען זיך פֿון 128 הייזער צווישען פֿרייהייטס-פּלאַץ און נאַווראָט ביז צום 1 נאָוועמבער אָנגעשלאָסען 30 הייזער, פֿון וועלכע 24 זענען גענצליך קאַנאַליזירט און 6 – בלויז טיילווייז. דער לעצטער טערמין אויף טיילווייז אָנצושליסען זיך אָן דער קאַנאַליזאַציע-נעץ אויף פּיעטריקאָווער גאַס צווישען פֿרייהייטס-פּלאַץ און נאַווראָט ענדיגט זיך ד. 14 דעצעמבער. נאָך דעם טערמין, וועט מען נישט טאָרען אַרויסלייגען די אומריינקייטען פֿון די הויפֿען אויף דער גאַס.

א בלוטיגער רויב־אנפאל

(2) אויף אל. 1 מאי 23 אויפ׳ן 3. שטאק וואוינט ר״ר יאקוב היימאן. נעכטען ביינאכט פאר 11 זענען צו איהם געקומען זיין ברודער יוזעף און פרוי, וועלכע וואוינען אויף מאולטשאנסקא 241.

ארויפגעהענדיג אויף די טרעפ, האבען זיי בעמערקט אז אימיצער נעהט זיי נאך. ווען זיי זענען שוין געווען ביי דער טיר, איז דאבען נעוואלט אנקלינגען, איז דער אומבעקאנטער צוגעשפרונגען צו יוזעף היימאן און דראהענדיג איהם מיט א רעוואלווער געפאדערט, אז ער זאל איהם ארויסגעבען דאס געלד. יוזעף היימאן האט זיך גענומען ווערען געגען דעם באנדיט. יענער האט אויסגעשאסען און פערוואונדעט היימאנען אין האלז.

אויף דער שיסעריי זענען ארויסגעלאפען דער דאקטאר און די שכנים פון הויז, וועלכע האבען גענומען נאכיאגען דעם באנדיט, מ׳האט איהם אבער נישט געכאפט. דעם פערוואונדעטען האט מען אריינגעטראגען אין הויז. פון זיין ברודער און ווען דער דאקטאר האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף איז ער געקומען צו זיך און ערקלערט, אז דער באנדיט האט געטראגען א פילצענעם הוט און א ברוינעם פאלטא.

די פאליציי זוכט דעם באנדיט.

די הייליגע ערעפענונג
פון דער ווארעם-שטוב ביי בית-לחם

היינט, זונטאג, 5 אווענד, ווערט געעפענט ביים פאראיין „בית-לחם" די ערשטע ווארעם-שטוב פאר ארימע קינדער פון די יודישע פאלקס-שולען.

וועגען דער וויכטיגקייט פון א ווארעם שטוב פאר די יודישע קינדער פון דער יודישער ארימקייט איז איבעריג צו רעדען. דער פאריאהריגער ווינטער מיט די גרויזאמע פרעסט האט גענוג איבערצייגט אין דער דרינגענדער נויטווענדיגקייט פון אזא ארט ווארעם-שטוב. די קינדער וועלען אין דער ווארעם-שטוב געפינען א געמיטליכע סביבה, א ווארעמע היים, וואו זיי וועלען אונטער דער אויפזיכט פון לעהרער און לעהרערינס מאכען די לעקציעס, עסען א ווארעמען אווענד-ברויט, פון צייט צו צייט וועלען געהאלטען ווערען פארלעזונגען, געשפרעכען מיט די קינדער, קורץ די ווארים-שטוב וועט פאר די קינדער זיין א ליבליכע היים.

מען דארף האפען, אז דאס יודישע לאדז וועט אונטערשטיצען די וויכטיגע אונטערנעהמונג און ארויסווייזען מיטהילף אזוי, אז די פליכטען, וואס בית לחם האט אויף זיך גענומען זאל אויסגעפיהרט און פערברייטערט ווערען.

מיר ווענדען זיך גלייכצייטיג צו אינזערע כלל-טוער און צו אלע וועמען דער וואויל פון די קינדער איז נאהנט, צו קומען צו דער פייערליכער ערעפענונג.

די ווארים שטוב-קאמיסיע ביי בית לחם
ווסכאדניא 68|70.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט= און ווענערישע קראנקהייטען, מענער = שוועכע, אלע צרס אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

פראצעס וועגען מיסברויכען

מיט א פאר חדשים צוריק האט דער לאסקער פאזיאטאווע אינספעקטאר ה׳ יאן וואיטאוויטש בעקומען א ידיעה, אז אין גמינע לאסק ווערען אפגעגעבען מיסברויכען. ה׳ ווי א יעשש האט דורכגעפיהרט א קאנטראל און טאקע פעסטגעשטעלט א גאנצע ריה מיסברויכען. און צוזאמענהאנג דערמיט האט מען ארעסטירט דעם וואיט סטאניסלאוו פירקא און זיין סעקרעטאר יוזעף וואלטשאקאווסקי. בעת דער אויספארשונג און דעם ענין זענען אויסגעהערט געווא־

רען 115 עדות. אינוואוינער פון לאסק, וועלכע האבען א נגעצאהלט שטייער, נאר דער שטייער איז נישט אריינגעפאלען אין דער שטעטישער קאסע, נאר אין די טאשען פונ׳ם סעקרעטאר. די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז שולדיג איז דער סעקרעטאר וואלטשאקאווסקי, וועלכער איז אויך פערמשפט געווארען אויף א יאהר טורמע. דער וואיט פירקא איז פריי געווארען.

פראטעסט פון קליינהענדלער געגען דער „עגלה"

די טעג איז פארגעקומען א פראטעסט-פערזאמלונג אין צענטראלע פון קליינהענדלער־פאראיין וואַרשע. אין עס זענען בעשלאסען פון מאגיסטראט איינצופיהרען די „עגלה". ה׳ מנחם קירשבוים רעפערירט וועגען דער איצטיגער ווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד און קומט צום אויספיהר, אז דער לאדזער מאגיסטראט דארף נעמען אין אכט דעם הערשענדען קריזיס און דארף נישט אדורכפיהרען אין לעבען דעם „עגלה"־בעשלוס. דער רעדנער רופט די פערזאמלטע צו פראטעסטירען און שיקען א דעלעגאציע צום פרעזידענט און איבערגעבען דעם פראטעסט און גלייכצייטיג איבערגעבען א מעמאריאל וועגען דער לאגע פון די קליינהענדלער.

צום סוף ווערט אנגענומען א שארפע פראטעסט-רעזאלוציע, וועלכע פאדערט אפצושאפען דעם סיסטעם פון דער „עגלה".

קאנטראלע איבער לעבענס-מיטלען

(—) נעכטען איז אין דער וואיעוואדזטווע פארגעקומען א קאנפערענץ, אין וועלכער ס׳האבען אנטייל גענומען דער פראפעסאר פון דער ווארשאווער פאליטעכניק איוואנאווסקי א. א.ג. וועגען איינשטעלען אין לאדז דאס פרובירן פון ברויט-קוואליטעט. ס׳איז בעשלאסען געווארען באלד ווי ס׳וועלען דערהאלטען ווערען די ענטשפרעכענדע קרעדיטען פון אינערן-מיניסטעריום, זאל דאר אמט פאר פרובען די לעבענס-מיטלען אין לאדז, אנהויבען די אקציע.

שטאטישע בודזשעט-קאמיסיע

אינ־ערן אין פון ראט. אינדזשעטשאק איז פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט און פינאנץ-קאמיסיע. נאך א לענגערער דיסקוסיע זענען צוגעגרייט געווארען א ריהע פארשלאגען, וועלכע וועלען אריינגעטראגען ווערען אויף דער פלענאר-זיצונג פון שטאט-ראט.

NAJWIĘKSZA MIEJSCOWOŚĆ LETNISKOWA POD ŁODZIĄ

Kilka tysięcy parcel leśnych, przeznaczonych do użytku najszerszych, nawet mało zamożnych warwstw, stanowi rozległe

MIASTO — LAS (NAJWIĘKSZE KLIMATYCZNE LETNISKO)

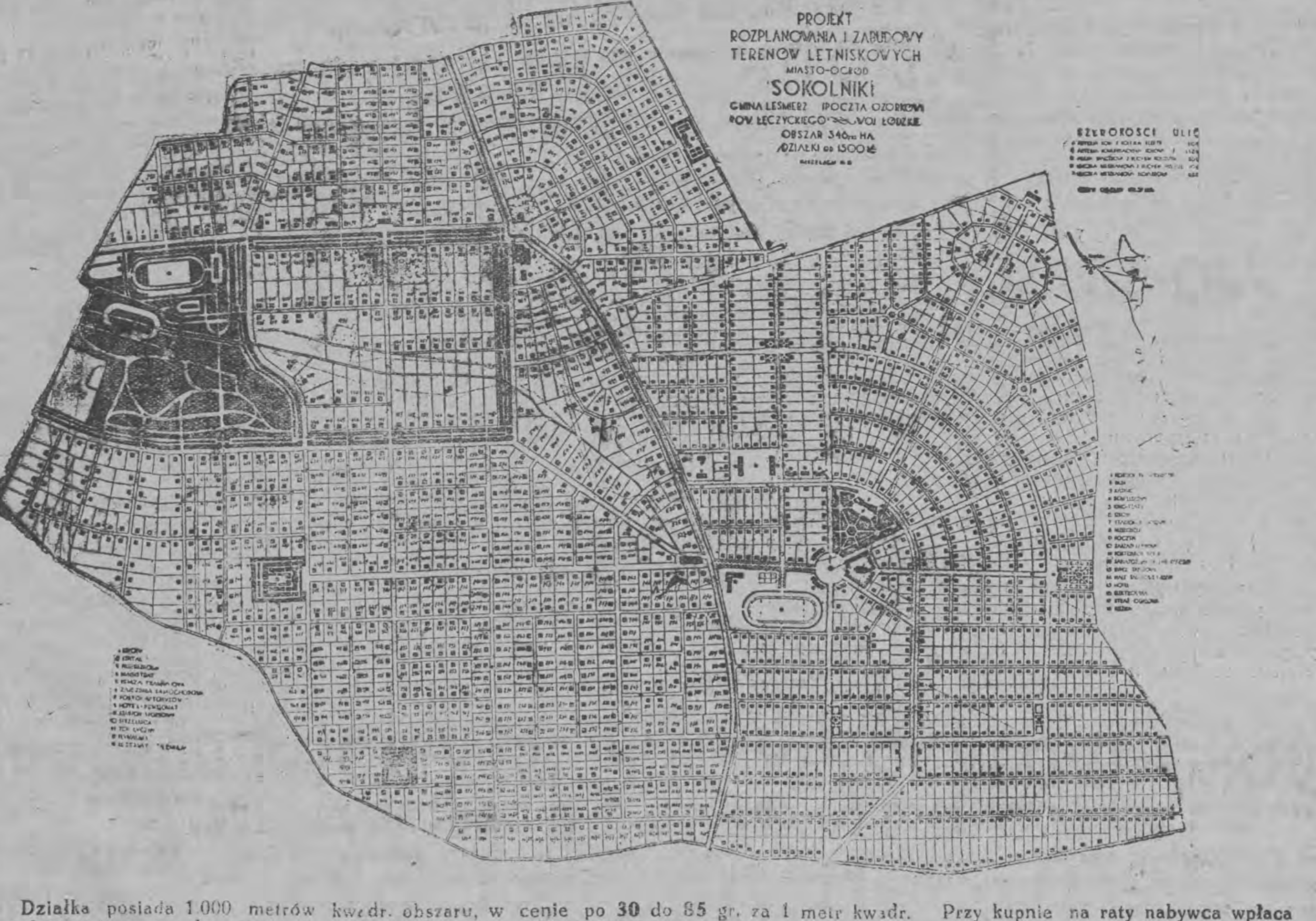

Działka posiada 1.000 metrów kwadr. obszaru, w cenie po **30** do **85** gr. za 1 metr kwadr. Przy kupnie na raty nabywca wpłaca 25 proc. należności, pozostała zaś reszta rozłożona zostaje do 2-ch lat.

TERENY LETNISKOWE MAJĄTKU SOKOLNIKI położone są o 16 klm. od Łodzi, 8 klm. od miasta Ozorkowa, 7 klm. od miasta Zgierza, 1 i pół od linji tramwajowej Łódź—Ozorków (przystanek tramwajowy Emilja). Jest to prawie że jedyna miejscowość w okolicach m. Łodzi o wybitnych warunkach zdrowotnych. CAŁA POKRYTA JEST LASEM SOSNOWYM. Warunki komunikacyjne ze względu na linję tramwajową Łódź—Ozorków, dobre. Z chwilą powstania letnisk tramwaj będzie przechodził przez tereny letniskowe. Warunki aprowizacyjne idealne.

Zarząd dóbr **SOKOLNIKI** sprzedał już dotąd kilka tysięcy działek. Pozostała niewielka już ilość jest jeszcze do nabycia w biurze sprzedaży.

ZAWADZKA № 16-a (róg Wólczańskiej) TEL. 127-52 i 169-44

w godzinach od 9 rano do 2 po poł. i od 4 po poł. do 8 wiecz.

לוק פאר דער אויספארשונגס-קאמיסיע

בעת די ארץ-ישראל-אונרוהען האט ער געפיהרט פאליטיק

ירושלים, 16 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) א גרויסע סענסאציע האט ארויסגערופען דער פארהער פון שטעלפערטרעטער פון הויך-קאמיסאר לוק. לוק האט ערקלעהרט, אז דער קורס, וואס איז אנגענומען געווארען דורך דער ארץ-ישראל רעגירונג בעת די אונרוהען איז נישט געווען צוליב שוואכקייט אדער צוליב פחדנות, נאר צוליב פאליטיק.

ווייטער האט לוק ערקלערט, אז די תשעה-באב'דיגע יודישע דעמאנסטראציע איז געווען ערלויבט, ס'איז אבער נישט געווען ערלויבט צו טראגען פאהנער. דעם ערשטען טאג האבען איהם די אראבער נעפאלגט, דעם צווייטען טאג נישט. ס'האט נישט געהאט קיין זין צו פערווערען די דעמאנסטראציע פון די אראבער, ווייל זי איז פארגעקומען אין טאג פון מאכמעדס געבורט, און דאס פערווערען די דעמאנסטראציע וואלט געקענט ברענגען צו א בלוט-באד נישט נאר אין ארץ-ישראל נאר אין אלע מאכמעדאנישע לענדער.

לוק האט אויך אפגעגעבען א סענסאציאנעלע ערקלערונג, אז ערב די געשעהענישען זענען ביי איהם אין שטוב פארגעקומען שלום-אינטערהאנדלונגען צווישען 3 אראבישע פארשטעהער און 3 יודישע. צו קיין הסכם איז נישט געקומען און ס'האט געזאלט פארקומען א צווייטע בעראטונג, וועלכע איז אבער נישט צושטאנד געקומען צוליב'ן אויסברוך פון די געשעהענישען.

ווייטערדיגע ארבייט פון די אויספארשונגס-קאמיסיע אין ארץ-ישראל

ירושלים, 16 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער אויספארשונגס קאמיסיע איז אויסגעהערט געווארען דער שטעלפערטרעטער פונ'ם דיסטריקט-קאמיסאר אין יפו, מאיאר בראסבי. זיינע ערקלערונגען זענען אין אלגעמיין אויסגעפאלען גינסטיג פאר די יודען. ער האט ערקלערט, אז די אראבער האבען געשאפען די ערשטע, אז זיי זענען געווען אין א קריגס-שטימונג. די יודען האבען געפאלגט די פעראָרד-נונגען פון די פאליציי און די אראבער נישט.

נאכדעם איז אויסגעהערט געווארען דער פערטרעטער פון דעם חיפה'ער דיסטריקט-קאמיסאר מאקס קלארען.

פרעמיער שוויטאלסקי וועגען דער קאנסטיטוציע

ווארשא, 16 (טעלעפאניש) אין די פאליטישע קרייזען שמועסט מען, אז דער פרעמיער שוויטאלסקי וועט היינטיגען דינסטאג האלטען א פארלעזונג אין דער ווארשעווער פילהארמאניע וועגען דער רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע.

9000 קילאמעטער אויף אן אעראפלאן

פאריז, 16. (ספ. טעל.) א פראנצויזישער פליהער קאפיטאן שאלע, וואס האט שוין געשלאגען א וועלט-רעקארד איז נעכטען ארויסגעפלויגען אויף אן אעראפלאן כדי ברינגע מיט'ן אוריינטאטיאישען מאיאר בערושע אויף צו הערנרייכען דעם רויער-וועלט רעקארד. די פליהער ריכטען זיך אויף סעוויל פון דארט רעכענען זיי אריבערפליהען דעם אטלאנטיק און אויסשטייגען אין מאנטעווידעא. פון סעוויל ביז מאנטעווידעא איז 9,000 קילאמעטער.

סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראט זאל אפגעלעגט ווערען

לאנדאן, 16. (אטע) ס'ווערט מיטגעטיילט, אז צוליב דער בעוואָרשטעהענדער קאנפערענץ וועגען דער ענטוואפנונג אויפ'ן ים, זאל אפגעלעגט ווערען דער ראט כון דער סעסיע פון דער פעלקער-ליגע.

ענדערונג אין דער אנפיהרונג פון דער סאוויעטישער רעגירונג

קאוונא, 16. (אטע) דער פאריזער פון „ווציק" קאלינין האט איבערגעריסען אלע בעציהונגען מיט דער אפאזיציע און זיך געשטעלט אויף דעם שטאנדפונקט פון דער פארטיי.

ריקאוו זאל זיך אפזאגען פון אלע זיינע אמטען און אויף זיין ארט זאל בעשטימט ווערען מאלאקאוו.

סענסאציאנעלער פראיעקט פון מאקדאנאלד'ן וועגען פולשטענדיגער ענטוואפנונג אויפ'ן מיטעללענדישען ים

לאנדאן, 16. (ספ. טעל.) דער פרעמיער מאקדאנאלד האט אנגעהויבען צו קאנפערירען מיט די אמבאסאדארען פון פראנקרייך, איטאליען און יאפאן וועגען דער ענטוואפנונג אויפ'ן ים. ס'האנדעלט זיך וועגען א סענסאציאנעלען פראיעקט וועגען פולשטענדיגע ענטוואפנונג אויפ'ן מיטעל-לענדישען ים.

לאנדאן, 16. (ספ. טעל.) אין לאנדאן ווילט איצט דער גענעראל-סעקרעטאר פון דער פעלקער-ליגע סיר ערעק דרומאנד, זיין בעזוך זאל שטעהען אין צוזאמענהאנג מיט דעם נייעם ים-ענטוואפנונגס-פראיעקט פון ענגלאנד.

ניו-יארק, 16. (א. ט. אז.) די וואשינגטאנער רעגירונג האט מיטגעטיילט דער ענגלישער אז זי איז מסכים צוזאמענצורופען די ענטוואפנונגס-קאנפערענץ אויפ'ן 21. יאנואר 1930 י. אין לאנדאן.

געכאפט דעם דיסעלדארפער בלוטיגען געשפענסט

בערלין, 16. (כפ. טעל.) פרייטאג אין אוונט האט זיך אין דיסעלדארף איינגעשטעלט צו ארעסטירען דעם מאסען-מערדער, וועלכער האט ערמארדעט אויף א בעסטיאלישען אופן צוליב סעקסועלע צוועקען 19 יונגע מיידלעך.

דער מערדער איז אנגעהויבען געווארען דער פאליציי דורך א 6-יעהריג יונגעל, וועלכער האט דערקענט. ווי דער מערדער פערנארט א 5-יעהריג מיידעלע.

די בעפעל-ערונג פון דיסעלדארף האט בעלאנגערט דעם בניין פון פאליציי-פרעזידיום, וועלכער האט גענטשען דעם אויסוואורף.

בערלין, 16. (כפ. טעל.) צווישען דער בעפעלקערונג פון דער שטאט דיסעלדארף פערשפרייט זיך א שטארקע פאניק. מ'האט מורא פאר עקסצעסען, נעגען דער מאכט.

נעכטען אין דער פריה איז צו איינע פון די רעדאקציעס אנגעקומען א בריף פון דעם מאסען-מערדער. וועלכער ווערט אנגערופען „דאס בלוטיגע געשפענסט פון דיסעלדארף". דער מערדער טיילט מיט, אז ער האט אויסגעפיהרט נאך א מארד איבער דעם 20-יעהריגען דינסטמיידעל מאריא האהן, וועלכע איז מיט 3 חדשים צוריק פערשוואונדען געווארען. ווען די פאליציי איז אוועק אויף דעם ארט, וועלכעם איז אנגעוויזען געווארען דורך דעם מערדער, האט זי דארט ווירקליך געפונען דעם שרעקליך צוקאליעטשעטען קערפער. דאס איז שוין דער 19-טער מארד פון דיסעלדארפער מערדער.

זובקאווא בעגאנגען זעלבסטמארד

בערלין, 16. (כפ. טעל.) אין באן נעהען ארום קלאננען, אז די שוועסטער פון געוו. קייזער ווילהעלם, זובקאווא איז נישט געשטארבען מיט איהר איינגענעם טויט נאר האט זיך אויפ'ן פערלאנג פון דער קייזערליכער פאמיליע אליין פערסמט.

מאביליזאציע אין מאנגאליען

טאקיא, 16. (אטע) אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע צוזאמענשטויסען צווישען דעם כינעזישען און מאנגאלישען מיליטער, האט די מאנגאלישע רעגירונג פעראָרדענט אן אלגעמיינע מאביליזאציע.

שווערע באהן-קאטאסטראפע
60 שטערבליך פערוואונדעטע

לאנדאן, 16. (אטע) נעבען דער שטאט טונגל אין קארנעקזמען א שרעקליכע באהן-קאטאסטראפע דער שנעל-צוג, וואס איז געגאנגען קיין לאנדאן איז פון הינטען ארויפגעפאהרען אויף אן אנדער צוג, וועלכער איז אויך געגאנגען קיין לאנדאן. די פאל-נען כון צוזאמענשטויס זענען געווען שרעקליכע. 6 וואגאנעס זענען צושמעטערט געווארען, 60 פערזאן זענען שטערבליך פערוואונדעט געווארען.

אנפאל אויף „נאש פשעגלאנד"

ווארשא, 16. (טעלעפאניש) היינט זענען א גרופע כוליגאנעם בעפאלען די רעדאקציע פון „נאש פשעגלאנד" און אויסגעהאקט די שויבען. די אנ-פאלער זענען אנטלאפען, ווי מען איז זיך משער שטעהט דער אנפאל אין צוזאמענהאנג מיט די לעצ-טע אנגריפען פון דער „גאזעטא ווארשאווסקא" אויף דעם „נאש פשעגלאנד".

שלום צווישען אמעריקאנער ארטיסטען-יוניאן און ווארשעווער ארטיסטען-פעראיין

ווארשא, 16 (טעלעפאניש) דאנערשטאג א גאנצע נאכט איז אונטער'ן פארזיץ פון אלתר קאציזנע פארגעקומען א זיצונג וועגען אויסגלייך צווישען דעם אמעריקאנישען ארטיסטען יוניאן און דעם ווארשעווער ארטיסטען-פעראיין. אין דער זיצונג האבען אנטייל גענומען: נח פרילוצקי, זרבבל, נחמן מייזיל, קארליניוס, וו. אלטער, שניאור, קאליך און סעגאלאוויטש.

פון ווארשעווער ארטיסטען-פעראיין איז אנ-וועזענד געווען לייטער יובילער און ארטיסט לאנדאו. פון אמעריקאנער ארטיסטען-יוניאן לייטער גוסקין. ס'האט זיך געהאנדעלט וועגען ברענגען צו א שלום צווישען ביידע ארטיסטען-פעראיינען. נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען איז ענדליך געקו-מען צו אן אויסגלייך אויף פאלגענדע תנאים: דאס איבערפאהרען פון ארטיסטען דארף פארקו-מען מיט'ן הסכם פון ביידע צדדים, ס'ווערט אפ-געשאפט דער בעוואנדערער אפצאהל פון אמעריקא-נער ארטיסטען אין פוילען.

11 קרבנות פון אן אויטאבוס-קאטאסטראפע

קראקא, 16 (ספ. טעל.) היינט אינדערפריה איז נעבען קראקא פארגעקומען אן אויטאבוס-קא-טאסטראפע, בעת וועלכע 11 מענשען זענען שווער-פערוואונדעט געווארען. די פערוואונדעטע זענען אפגעפיהרט געווארען אין קראקאווער שפיטאל. דער אויטאבוס איז אינגאנצען פערניכטעט געווארען.

ציהונג פון מלוכה-לאטעריע
1-טער קלאס — 2-טער טאג

40.000 זל. — 81933.
20.000 זל. — 188742.
5.000 זל. -205118
2.000 זל. — 134199 163803.
1.000 זל. — 98680 178449.
500 זל — 24287 45339 89066 92845 119639 124120 133536 162898.
300 זל. — 6342 6856 23921 26915 41693 55541 60528 80551 90634 103425 111620 115164 150099 157124.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נאראטאוויטשא 20
אוגטער דער לייטונג פון א. בעזמאז.
גאסטראלען פון דער בעריהמטער אמעריקאנער קינסטלערין
בערטא זאסלאווסקא
מיט'ן אנטייל פון די אנ-גאזשירטע ארטיסטען: שלמה הערשקאוויטש, לעאן געטליבערמאן
היינט, זונטאג, דעם 17-טען, 9 אין אוונט ווידערהאלונג פון דער פרעמיערע!
דער גרעסטער שלאגער פון די אמעריקאנער טעאטערס. אויך אין ווארשאווער „סקאלא"-טעאטער געשפילט 200 מאל, לויט דער רעזשי פון רודאלף זאסלאווסקי
דער גאלדענער שידוך
אין 4 אקטען פון מ. שווארץ מיט נייע געזאנג און טענץ.
הויפט-ראל „ליזא" — בערטא זאסלאווסקא.
מארגן, מאנטאג, דעם 18-טען, 9 אוונט צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50
דער שפארקסטער שלאגער, וואו עס שפיגעלט זיך אפ דאס לעבען פון דער אונטערוועלט
די בלוטיגע נקמה
אין 3 אקטען מיט געזאנג פון בארבער
הויפט-ראל „סערקע קאזאק"-בערטא זאסלאווסקא.
1-טעס בילד: דער ליבהאבער צווינגט זיין כלה צו שאנדע; 2-טעס בילד: טאטע-מאמע גלויבען אין זייער קינד'ס עהרליכקייט; 3-טעס בילד: דער געקויפטער יחוס; 4. בילד: דער ליבהאבער קומט נאך פרעטענזיע-געלד; 5-טעס בילד: דער געצוואונגענער גט; 6-טעס בילד: דער בעצאהלטער חוב.
ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

איבערראשענדע נייעס!
צוליב דער קריטישער צייט האב איך פערקלענערט די פרייזען פון אלערליי קאסמעטיק, ווי:
טואלעט-זייפען, פערפומען, פודערן, קעלנישע וואסערן א. א.
אויסער דעם האב איך פארגעברייט פאר דער געעהרטער קונדשאפט אן איבערראשענדע פרעמיע ביי יעדען איינקויף ווערט ארויס-געגעבען א קופאן, פערזעהען מיט מיין פירמע-שטעמפעל. ביים צושטעלען אזעלכע 10 קופאנען בעקומט דער קויפער
בחנם
אן אריגינעלע אמעריקאנער זשילעט-מאשינקע
— אדער לויט ווּנש — 1/4 טוץ ערשטקלאסיגע טואלעט-זייף
קומט און איבערצייגט אייך! נוצט אויס די זעלטענע געלעגענהייט! קומט און איבערצייגט אייך!
מיט אכטונג
פערפומעריע J. DRUKIER ZAWADZKA 11
TEL. 175-92
פאר אגענטן ראבאט!

לאדז, 17 נאוועמבער 1929

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 17 נאוועמבער 1929

די קראקאווער אנטי-יודישע עקסצעסען

דער אינטערנאציאנאל פון יונגע כוליגאנעס אין קאפיטאליסטישע היטלער האט זיך א ריהר געטאן, און פון פערשידענע אייראפעאישע אוניווערזיטעטס-שטעט קומען אן אלארמירענדע ידיעות וועגן דאזיגע שולען, ברעכען מעבעל און שלאגען קעפ — יודישע און סאציאליסטישע. סטודענטישע אומרוהען קומען כמעט גלייכצייטיג אין ווין, אין פראג און קראקא. א קארעספאנדענט פון ווין קלאגט זיך: א גרויסע סטודענטען-כוליגאנעס און שאוויניסטישע פראפאגאנדע האט ארויסגעלעבט א קין-שטעמפעל אויף די הויכשולען, אמאל זענען די ווינער הויך-שולען געווען רוהמפול בעריהמט, זיי פלעגען צוציהען צוהערער פון אנדערע לענדער, אפילו פון יענע זייט אקעאן. איצט זענען זיי אויך בעריהמט, אבער סקאנדאלען, קרימינעל. א טייל סטודענטען שלאגען מיט א טירישען האס אנדערע סטודענטען נאר דערפאר, ווייל זיי זענען געבוירען געווארען אלס יודען, אדער זיי זענען אנהענגער פון סאציאליסטישע, אדער פשוט דעמאקראטישע פרינציפען.

גענוי דאזעלבע בילד זעהען מיר אין קראקא. נאך לעמבערג איז איצט געקומען די הויפט-שטאט פון מערב-גאליציע. עס איז אבער פערהאן אן אונטערשייד, אמת, נישט קיין פרינציפיעלער, דא איז די כוליגאנעס מיט שטעקענעס און פויסטען, פונקט ווי די כוליגאנעס פון פריער אין ווארט, וואס שטעהען הינטער זיי, נישט געלונגען ארייצופיהרען אין דער אינסצעניזאציע קיין היילינגע בילדער, קיין פראצעסיעס און קיין בעליידיגטע רעליגיעזע געפיהלען אזוי ווי דאס איז געווען דעם לעצטען זומער בעת די עקסצעסען אין לעמבערג. דאס איז אבער פאר די ציוויליזירטע פובליקום נישט וויכטיג, גענוג. און ס'איז פערהאן א קאפ צו שלאגען — אן אויסריד קען מען תמיד געפינען.

די ווילדע אויסברוך אין קראקא האבען א בולט פאליטישען הינטערגרונד. די סטודענטען ווערדען אנגעפיהרט דורך דער ענדעציא, וועלכע וויל אויף אזא אופן אויסלאזען איהר כעס אויף דער סאנאציע-רעגירונג שטעלענדיג זי אין א שווערע לאגע דורך אנטיסעמיטישע אומרוהען. דער יוד דארף עס זיין דער פאטער, מיט וועלכען די פאליטיקער פון גרויספוילישע לאגער ווילען שלאגען די סאנאציע.

עס איז נישט קיין צופאל, וואס גלייכצייטיג מיט די העלדישקייטען פון די יונגע קעמפער אין קראקא, ווערט אין דער ענדעקישער פרעסע געפיהרט א בענייטער העפטיגער אנגריף געגען דער יודישער בעפעלקערונג. בלויז אין נעכטיגען נומער פון דער ענדעקישער „גאזעטא ווארשאווסקא" געפינען מיר צוויי „יודישע" ארטיקלען. ארומרעדענדיג די יודישע פאליטיק נאך דער צייט פון דער נאך-מאי-רעגירונג, רעדט דאס בלאט אבער דראהונגס-דבורים: „דער ציל פון דער יודישער פאליטיק איז אויסצונוצען די סאנאציע-רעגירונג, כדי צו פאראליזירען דעם אינסטינקט, מיט וועלכע די פוילישע געזעלשאפט פרובט זיך צו וועהרען געגען דער עקאנאמישער פערקנעכטונג מצד די יודען. דורך וואס פאראיינען די יודען וועלען דעם ראזיגען ציל דערגרייכען? צי דורך א סאנאציאנאריש-לינקער דעמאקראטיע, צי דורך א יודיש-סאנאטארישער פלוטאקראטיע — דאס איז פאר זיי א צווייטראנגיגע פראגע. אזוי איז גוט און אזוי איז גוט. שלעכט איז בלויז איינס: אין פוילען זענען פערהאן ענדעקעס", וואס שטערען דעם ארענדאר (ה. ה. דעם יודען, די רעד.) צו בלייבען דער יורש. פון זיך וועלען מיר צוגעבען אז נישט נאר זיי שטערען, נאר זיי וועלען אויך קיינמאל נישט דערלאזען צו רעאליזירען דאס פראגראם פון א יודישע פאלאניע. דער ארענדער פון פוילען וועט נישט רעגירען!"

די אגענטור ווי מיר זעהען, געהט לויט א'עם פלאן פון פאשיסטישער פאראדסטראטעגיע: מ'וויל קאמפראמיטירען די סאנאציע שרייבט מען אין ווארשא ארטיקלען וועגען ארענדאר, וואס וויל אויסנוצען די איצטיגע רעגירונג, כדי צו בעקומען די ירושה פון פוילען, און אין קראקא שלאגט מען דעם „ארענדאר" מיט שטעקענעס און מיט אנדערע מכשירים. פערברעכערישע שאנטאזש פון די ענדעקישע קאמפס-אופנים וועט אבער מיט גארנישט פערמינדערען אין רייניגען דעם פלעק, וועלכען ס'נעהמט אויף זיך, צום וויפילסטען מאל, א גרויסער טייל פון דער פוילישער סטודענטענשאפט: די יונגע שעפעלער, וואס לאזען זיך פיהרען צו פערברעכענס דורך א ראפינירטער האנד, זענען געווען רעוואקסען, און זיי וועלען טראגען א פולע פעראנטווארטליכקייט פאר זייערע שענדליכע מעשים.

—עז.

——:8:——

60-יעהריגער יובילעאום פון בודאפעשטער אויבער-ראבינער דר. ארנאלד קיס

בודאפעשט (יט"א) די בודאפעשטער קהלה האט די טעג געפייערט דעם 60-יעהריגען יובילעאום פון איהר אויבער-ראבינער דר. ארנאלד קיס, וועלכער איז אויך בעקאנט אלס אויטאר פון א רייהע בעלעטריסטישע ווערק. דר. קיס איז טעטיג אין דער אונגארישער פרא-פאלעסטינא-בעוועגונג.

וואס בעקומט א יוד פון דער קהלה?

וויפיל צאהלט ער דערביי קהלה-שטייער אין פוילען

ווארשא (יט"א) אין „סטאטיסטישען פערטעל יאהר-בוך" (קווארטאלניק סטאטיסטיטשני, זעקסטער באנד, 3-טער העפט) וועלכער ווערט ארויסגעגעבען דורכ'ן הויפט-סטאטיסטישען אמט, איז פערעפענטליכט געווארען א גרעסערע אבהאנדלונג פון ה' י. באנשטיין וועגען „די בודושעטען פון די יודישע קהלות אין פוילען". די אבהאנדלונג איז פערזעהען מיט אנאלייזען, וואס ענטהאלט א סיסטעמאטישען איבערבליק איבער דער געשיכטע און ראל פון דער יודישער קהלה אין אמאליגען פוילען, אנהויבענדיג פון 17-טען יאהרהונדערט אן.

דער מעריטארישער טייל פון דער אבהאנדלונג נעמט אריין דעם אנאליז פון די בודושעטען פון 388 יודישע קהלות אין פוילען פאר'ן יאהר 1926, בעארבייט לויט די מאטעריאלען, וועלכע דער הויפט-סטאטיסטישער אמט האט בעקומען פון בילדונגס-מיניסטעריום. 388 קהלות געפינען זיך אין די וואיעוואדזטווען ווארשא, לאדז, קעלץ, לובלין און ביאליסטאק (דריי קרייזען). די איבריגע קהלות זענען נישט בעארבייט געווארען טיילס צוליב מאנגעל פון מאטעריאל (גאליציע, אויבערשלעזיען) טיילס צוליב דעם, וואס אין יאהר 1926 האבען זיך די ענטשפרעכענדע קהלות (מזרח-קרעסען, ווילנע) געפונען אין צושטאנד פון ארגאניזאציע (ארעארגאניזאציע) אויפ'ן סמך פון אויסשפרייטען די פארשריפטען פון קהלה-דעקרעט פון פעברואר 1919 אויף דער גאנצער רעפובליק (חוץ אויבער-שלעזיע).

די 388 קהלות בעשטעהען פון 74 גרעסערע און 314 קלענערע מיט 1049 מיטגלידער פון די ראטען און 644 פערוואלטונגס-מיטגלידער אין די גרעסערע קהלות און 1570 פערוואלטונגס-מיטגלידער אין די קלענערע קהלות (וועלכע דיפערענצירען זיך נישט אויף ראטען און פערוואלטונגען).

נאך דער ליכטערער אויסטיילונג פון די אינדיווידועלע מערקצייכענס פון די קהלות, האט דער מחבר צוטיילט דעם גאנצען מאטעריאל אויף 6 קבוצים-גרופען, ענטשפרעכענד צו דער גרויס פון דער יודישער בעפעלקערונג און די בעווערערע קהלות. די צאהלרייכסטע קהלה-גרופע איז די דריטע (בעפעלקערונג פון 1.000 ביז 3.000 יודען), וועלכע צעהלט 154 קהלות. די ווארשאווער קהלה איז אויסגעטיילט אלס בעזונדערע זעלבסטפערוואלטונג-איינהייט (בעפעלקערונג: 310.322 נפשות, בודושעט אין יאהר 1926: 1.782.774 זל.).

אלע 388 קהלות צעהלען א בעפעלקערונג פון 1.351.367 יודען און זייער אלגעמיינער בודושעט סכום אין 1926 האט בעטראפען רונד 13.409.647 זלאטעס.

זעהר בעלערנד זענען די ציפערן וועגען דער בעלאסטונג פון די עטאט-צאהלער. אין די 388 קהלות זענען אין יאהר 1926 געווען 173.101 עטאט-צאהלער, אויף יעדע 100 יודען זענען אלזא אין דעם דאזיגען יאהר געווען דורכשניטליך 12,8 עטאט-צאהלער.

די הויך פון דער שטייער-בעלאסטונג בעטרעפט דורכשניטליך 30,4 זלאטעס אויף אן עטאט-צאהלער. די ראזיגע פערהעלטניש שטעלט זיך פאר אין די בעזונדערע קבוצים-גרופען, ווי פאלגענד: אין די קלענערע שטעט בעטרעפט דער דורכשניט 16,8 זל. אויף יעדען עטאט-צאהלער, אין די גרעסערע שטעט — 39,2 זל. און אין דער שטאט ווארשא — 45,8 זלאטעס.

די גרעסטע צאהל עטאט-בעשטייערטע, כמעט אין יעדער שטאט, איז בעלאסטעט מיט א יעהרליכען אפצאהל פון 2 ביז 50 זל.

די גרעסטע סמאזקע פון עטאט אפצאהל איז געווען אין ווארשא (1200 זלאטעס) אין צווייטען ארט געהט לאדז, דראהאביטש, וולאצלאוועק (1.000 זל.), ווייטער געהען די קהלות אין ראדאם, סאסנאוויעק, טשענסטאכאו (500 זל.), די קלענסטע כטאווקע איז אין כעלם און אין טאמאשאוו-מאזאוויעצק (1 זל. יעהרליך).

געגענשטעלענדיג די הכנסה און הוצאה קהלות פון די בעטראכטעטע 388 קהלות, בעקומען זיך פאלגענדע אינטערעסאנטע ראטען:

די סינאגאגען, שולען און בתי-מדרשים, וואס ווערען אויסגעהאלטען פון די קהלות, גיבען שטענדיג א דעפיציט, רעכענדיג קוים 22 פראצענט פון זייערע הוצאה און פערברענגען 5,7 פראצ. פון דער קהלה-הוצאה.

די שחיטה-פראגע איז אין דאס רוב קהלות און נאך נישט רעגולירט. עס איז אבער זיכער, אז דער געביט פון דער קהלה-טעטיגקייט קען געבען א בעדייטענדע הכנסה, וועלכע ווערט אבער נישט אויסגענוצט. אין דער הוצאה פערנעמט די שחיטה א פאזיציע פון 21,9 פראצ.).

די בית-עולמ'ס געבען דורכשניטליך 9 פראצ. דאס געזונדהייטס-וועזען גיט 2,7 פראצ.

אונפראפארציאנעל גרויסע הכנסות און פערשידענע (סאלאריע, חתונה-אקטען, מעטריקעס א. אז. וו.) גיבען אין דער הכנסה 3 פראצ., קאנצעלאריע-הוצאה שלינגען איין 10,9 פראצ. (אין ווארשא 20,1 פראצ.).

צווישען די פאזיציעס, וואס ברענגען נישט קיין הכנסות און בעאנשפרוכען בעדייטענדע הוצאות פערנעמען דאס ערשטע ארט רבנים, דיינים א. א. וו. (17,6 פראצ.), ווייטער קומען: סאציאלע הילף (9,3 פראצ.), שולוועזען (9,1 פראצ., דערין סובסידיעס נאך פריוואט שולען 3,8 פראצ.), חובות און רעביזיאנען (5,0 פראצ.), אינוועסטיציעס (4,7 פראצ.), ארץ-ישראל צוועקען (0,3 פראצ.), שטייערן (0,2), [illegible] (0,1), פערשידענע און אונגעצאהלטע (2,0 פראצ.).

דער אויסערגעווענליכער כאראקטער פון דער קהלה איז, ווי עס איז צו זעהען, א רעליגיעזער. אויף 100 זל. געהען אויף רעליגיעזע הצטרכות'ן איבער 30 זל.

לסוף איז נאך אינטערעסאנט צו דערמאנען אז דער בודושעט פון איין בערלינער יודישער קהלה, וואס צעהלט אנערך 177.000 נפשות, בעטרעפט פאר'ן יאהר 1927 צוויימאל מעהר, ווי אלע בודושעטען צוזאמענגענומען פון 400 יודישע קהלות אין גאנץ קאנגרעס-פוילען (נישט אויסשליסענדיג די קהלות אין ווארשא און לאדז) מיט א יודישער בעפעלקערונג פון איבער 1,600.000 נפשות. דער בודושעט פון דער יודישער קהלה אין בערלין האט אין יאהר 1927 בעטראגען בערך 22 מיליאן זל.

די זעהר אינטערעסאנטע ארבייט פון ה' י. באנשטיין איז דער ערשטער פרוב פון אן אנאליז פון יודישע קהלה-וועזען אין פוילען, וואס ערלויבט א איינצודרינגען אין עצם פון דער קהלה-ווירטשאפט און עטאט-בעלאסטונג.

דוד פרישמאנ'ס הומאר

אויף אן אווענד אין ריגע איינגעארדנעט לזכרון דעם גרויסען דיכטער דוד פרישמאן, האט זיין פרוי לילי פרישמאן דערצעהלט צ. א. פאלגענדעס:

„פרישמאן, וועלכער איז געווען בעקאנט מיט זיין שטענדיגען איראנישען שמייכעל, איז אין דער בעציהונג צו זיין פאמיליע געווען כמעט סענטימענטאל. בעת די קינדער זענען געווען קליין, פלעגט ער זיך מיט זיי שפילען, זיי דערציילען מעשות, ספעציעל אויסגעטראכטע און דערביי האט זיין פאנטאזיע און געדולד נישט געהאט קיין גרעניץ. ווען די קינדער זענען עלטער געווארען, פלעגט ער מיט זיי לערנען, שמועסען, שפילען אין שאכמאט. שאכמאט איז איבערהויפט געווען זיין ליידענשאפט.

זיין צימער איז געווען פול מיט ביכער, וועלכע ער האט לאנגע יאהרען געזאמעלט מיט דער גרעסטער ליבע. אפטמאל פלעגט ער אויף די לוקסוס-אויסגאבען פון טאגאר, ניטשע אדער אנאטאל פראנס מאכען בעמערקונגען.

אמאל האט איהם א קינד גע'פ'רעגט, פארוואס ער מאכט קאליע אזעלכע שעהנע ביכער. פרישמאן האט מיט א ביטערען שמייכעל געענטפערט: „איך מאך קאליע? ערשט נאך מיין טויט וועט מען דאך מיט גאלד בעצאהלען פאר אזעלכע קאליע-געמאכטע ביכער".

פרישמאן פלעגט ארבייטען זייענדיג אליין איינגעשלאסען אין צימער, וואס איז געווען פול מיט שטארקען רויך פון ציגארען. אויפ'ן טיש האט געמוזט זיין א שטרענגע ארדנונג. צו דער ארבייט פלעגט ער זיך נעהמען, ווען ביי איהם אין קאפ איז דער פלאן געווען אינגאנצען פערטיג. ער פלעגט שרייבען אויף ריין. ער האט נישט געקאנט שרייבען, אז אימיצער איז געווען אין צימער. ער האט זיך געמוזט פיהלען אינגאנצען פריי.

איהם איז פרעמד געווען יעדער אפיצירען זיך, ער האט זיך נישט געקאנט אונטערווארפען א פאהן, סיי אין קלייניגקייטען, סיי אין גרויסע זאכען. אמאל האט א דיכטער געליענט ערגעץ זיינע שירים. ער האט געוואלט האבען שטימונג, האט ער די לאמפען פערהאנגען מיט בלויען פאפיר, נאכדעם אפגעשטעלט דעם זייגער, ווייל „ער שטערט איהם". פרישמאן איז צוגעלאפען צום פענסטער און איהם האסטיג אויפגעעפענט. „וואס ווילט א הר"? פרעגט מען איהם. „איך וויל אפשטעלען די לבנה. אשר שטערט זי אויך דעם דיכטער" — האט ער שארף געענטפערט.

ער האט שטענדיג אלעמען געשליידערט דעם אמת אין פנים אריין. אבער גיכער פלעגט ער אויסקלויבען א שפאס פארם, איידער צו מאראליזירען.

אמאל האט א יודישער דאקטאר געלויבט זיין זוהן, וואס איז אויך געווען א שרייבער, אז הגם ער לערנט אין אוניווערזיטעט, פונדעסטוועגען שרייבט ער נישט אום שבת. פרישמאן האט איהם תיכף אפגעענטפערט מיט א שמייכעל: „אפשר וואלט איהר ביי איהם געקאנט פועלען, אז ער זאל די איבעריגע זעקס טעג אין וואך אויך נישט שרייבען?..."

אין טראמוואי האט ער אמאל אפגעטראטען זיין ארט אן עלטערע קריסטין. די דאמע זעצט זיך און זאגט קיין ווארט נישט. „איך הער נישט, וואס איהר האט געזאגט?" פרעגט פרישמאן. „איך? גארנישט" — זאגט די דאמע. „טאקע? און מיר האט זיך געדאכט, אז איהר זאגט א דאנק".

נאך לאנגע יאהרען וואנדערען, איז פרישמאן אמאל געקומען אהיים. אלע האבען איהם ארויסגעוויזען די גרעסטע אויפמערקזאמקייט, מיט א בעזונדערס קאקעטיש צערטליכקייט האט איהם בעהאנדעלט זיינע א קוזינע, אן עלטערע פרוי. „אלטע ליבע ראסט נישט", זאגט זי צו איהם. „אבער אלטען ראסט ליבט מען נישט", ענטפערט אפ פרישמאן.

בעת דער מלחמה איז פרישמאן געווען קראנק און איז א געוויסע צייט געלעגען אין אדעס אין שפיטאל. די קראנקען-שוועסטער פרעגט איהם זיין נאמען, בעשעפטיגונג. „א ליטעראט", ענטפערט ער. „קענט איהר זיך אונטערשרייבען?" „ניין". אזוי איז פערשריבען געווארען אין די ביכער, און פרישמאן האט זיך אונטערגעשריבען מיט דריי פעסיקלעך...

זיין הומאר — דאס איז געווען דער קוואל, צו וועלכען ער פלעגט זיך ווענדען אין צייט פון נויט.

פרישמאן האט געהאט אן אריגינעלען אופן צו בעצייכענען מענשען און ערשיינונגען. ער האט אמאל געזאגט: „א מאן — א ווארט, א פרוי — א ווערטערבוך".

תכף נאכדעם, ווי מען האט אמאל ארויסגע-גנב'עט פון פאריזער „לובר" דאס בעריהמטע בילד „מאנא ליזא", האט ער געזאגט צו זיינע א בעקאנטע: „איהר הייסט אפילו ליזא אליין, נאר פון מיינעטוועגען מעג מען אייך אויך אוועק-גנב'ענען".

וועגען פרויען פלעגט ער זאגען: „די קלוגסטע פון זיי קאן אין לעבען חכסטענס אנשרייבען א פאר ציפער: אבער קיין פרוי איז נישט גענוג קלוג, אויף צו קאנען זיי צוזאמענרעכענען".

„אז מען גיט א פרוי א מיליאן רובעל, פערלאנגט זי נאך צעהן גראשען אויף טראמוואי"...

„די פרויען-שפראך דארף ווערען א בעזונדערער צווייג אין דער פילאלאגיע, כדי מיר מענער זאלען איהר קענען פערשטעהן, — ווייל אין זייער שפראך איז „סאג" אפטמאל „נאכט", און „ניין" איז יעדענפאלס נישט אזוי ווייט פון „יא". אז א פרוי בעט, למשל, א גלאז וויין, ווייל זי מען זאל איהר זאגען „צי וואס דארפט איהר וויין, אז אייער פנים בליהט, ווי א רויז?" ווען זי נעהמט דעם בעכער אליין, דערווארט זי שוין בעשטימט צו הערען: „מאדאם, ס'ארא שעהנע האנד איהר האט". די פרויען-שפראך מוז מען לערנען, פונקט, ווי אנדערע שפראכען.

י. פ—ן

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.

בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

עמפאנגט אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

קיין ארץ-ישראל

היינט און מאָרגען פריה פאָהרט אָפּ פון אונזער שטאָט גרופּען פון העכער דרייסיג פּערזאָן קיין ארץ ישראל. די עולים פאָהרען אויפ'ן סמך פון ארויספאָדערונגען פון קרובים, סערטיפיקאַטען און צוריק-רייזע וויזעס.

אַלע עולים פון לאָדז וועלען זיך אין ווארשאַ צוזאַמענטרעפען מיט דער גרופּע פון העכער 300 פּערזאָן, וואָס פאָהרט אָפּ מאָרגען. מאָנטאָג קיין קיין קאָנסטאַנצאַ מיט אַ ספּעציעלען צוג און פון דאָרט מיט דער שיף „סינאַיאַ" מיטוואָך, דעם 20 ה. ח. קיין ארץ-ישראל. —

היינט, 7 אָוונד פאָהרט אויך אָפּ קיין ארץ-ישראל די צווייטע גרופּע פון „החלוץ המרכזי".

ארויספאָדערונגען קיין א"י

עס זענען ערהאַלטען געוואָרען ארויספאָדערונגען פון ארץ-ישראל פאַר פר' אסתר פאָט און מנשה בענקעל.

די דערמאָהנטע דאַרפען זיך ווענדען אין ארץ-ישראל אַמט (צעגעלניאַנאַ 4) וועגען ערלעדיגען די רייזע-פאָרמאַליטעטען.

אפּטייקען

(ב) ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצקא 50) כאָנדזשינסקי (פּיעטרקאָווער 164) סאָקאָלאָווסקי (פּשעיאַזד 19) רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28) זגיערזשער (פּיעטרקאָווער 25) קאַספּערקעוויטש (זגערזשער 54) טראַווקאָווסקי (בזשעזשינער 56).

אָפּגעשניטען אַ שטיקעל נאָז

(—) אויף וואָכאָדניא 11 איז דער פוהרמאַן ליב ליבפּאַל (זאַווישא 37) בעפאַלען געוואָרען דורך שלעגער, איינער פון זיי האָט איהם אָפּגעשניטען אַ שטיק נאָז. די פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט הילף. די אָנפאַלער זענען אַרעסטירט.

13-טע פּענסיע פאַר סעזאָן-ארבייטער

פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט אָפּגעהאַלטען א ראַטונג מיט די פאַרשטעהער פון פאַראיין פון די א געשטעלטע און די שטעטישע און די אנסטיטוציעס פון עפענטליכען געהאַלט.

די רעגירונג האָט אויך בעריהרט די פראַגע וועגען דער 13. פּענסיע.

פּרעזידענט זשעמיענצקי האָט ערקלערט, אז די 13. פּענסיע וועלען בעקומען נישט נאָר די שטעטישע א געשטעלטע נאָר אויך די סעזאָן-ארבייטער, דערביי וועלען די סעזאָן-ארבייטער בעקומען בעצאַהלט פּונקט ווי זיי וואָלטען געארבייט 6 טעג אין וואָך, אין דער ווירקליכקייט האָט מען געארבייט נאָר 3 טעג אין וואָך.

„אינטערנאַציאָנאַלער צוזאַמענפאַהר פון ארבייטער-ספּאָרט-ארגאַניזאַציעס"

פאָרלעזונג פון ד"ר פיינער

די טעג קומט נאָך לאָדז דער בעוואוסטער יודישער ארבייטער-טוער און גאַליציען ד"ר פיינער.

ד"ר פיינער האָט זיך לעצטענס בעטייליגט אין דעם אינטערנאַציאָנאַלען צוזאַמענפאַהר פון ארבייטער ספּאָרט-פאַרבאַנדען. ער איז דאָרט ארויסגעטרעטען אלס פאַרשטעהער פון דער יודישער ארבייטער ספּאָרט-געזעלשאַפט „מאָרגענשטערן", וועלכע איז אגב די איינציגע יודישע ארבייטער ספּאָרט ארגאַניזאַציע אין דעם א.ג. ספּאָרט-אינטערנאַציאָנאַל. ביי אונז אין לאָדז וועט דער ד"ר פיינער האַלטען טאַקע א פאָרלעזונג וועגען דער ארבייט און טעטיגקייט פון סאָציאַליסטישען ספּאָרט-אינטערנאַציאָנאַל.

די ראַזיגע פאָרלעזונג-טעמע, וועלכע איז נאָך גאָר ניי אין דער יודישער ספּאָרט-גאַס האָט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

בעפאַלען א מיידעל אין גאַס

אויף רוג פראַנציסקאַנער און בזשעזשינער

וענען אונ-ענטאַנטע בעפאַלען דער פרל. פריידע קאַפּף (פראַנציסקאַנער 36) און ביי איהר ארויסגעריסען דעם האַנטטאַש אין וועלכען עס האָבען זיך געפינען וועקסלען און א געוויסע סומע מזומן.

תקנת השגיאה

אין דער נאָטיץ פון דער סעודת מצוה, וואָס איז פאָרגעקומען דעם פאָריגען מיטוואָך אין אָהעלנד אין דער חברה ש"ס אויף ציגעל-גאַס 56 איז אַדורכגעלאָזט געוואָרען דער פּרט, אַז אויף דער דאָזיגער סעודה האָט אויך געזאָגט אַ זעהר שיינע, גייסטרייכע דרשה דער יונגער מוסמך להוראה, ר' יעקב אַלענבערג בן הרב זצ"ל ר' יחזקל אַלענבערג מעיר יעדוואַבנע.

היינט פאָרלעזונג פון יוליוש קאַדען-באַנדראָווסקי

היינט זונטאָג, 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג וועט רעפערירען צום צווייטען און לעצטען מאָל אין פילהאַרמאָניע דער בעקאַנטער פּוילישער שריפטשטעלער און ליטעראַט יליוש קאַדען-באַנדראָווסקי אויף דער טעמא: „דער קאַמף אַרום דער נייער פרוי".

דער רעפערענט וועט זיך אָפּשטעלען ספּעציעל אויף דעם לעבען פון דער מאָדערנער פרוי ווי אויך כאַראַקטעריזירען זי אַלס מעדעל און אויך די בעציהונג צווישען מאַן און פרוי.

היינט פאָרלעזונג פון דעפּ. וואיטשעכאָווסקי

(—) אין דער רעסורסע (קילינסקי 123) וועט היינט 12 אַזייגער בייטאָג פאָרקומען אַ פאָרלעזונג פון אינוש. ב. וואָיטשעכאָווסקי דעפּ. פון באָריסלאָוו. איינלאַדונגען קען מען דערהאַלטען אין סעקרעטאַריאַט פון אונפאַרטייאישען בלאָק (נאַרוטאָוויטש 45).

גרויסער ערפאָלג פון בערטאַ זאַסלאַווסקאַ

די אויפטריטען פון בערטאַ זאַסלאַווסקאַ אין היגען יודישען טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, האָבען פרייטאָג און שבת געהאַט גרויס ערפאָלג.

די בעקאַנטע אַרטיסטין שפּילט אין לאָדז צום ערשטען מאָל און מיט איהרע ערשטע דריי אויפטריטען געוואונען די סימפּאַטיע פון טעאַטער-עולם.

היינט אָוונד ווערט געשפּילט „דער גאָלדענער שידוך" מיט בערטאַ זאַסלאַווסקאַ אין דער הויפּטראָלע, אַ פּאַסיגען פּאַרטנער האָט פרוי זאַסלאַווסקאַ אין אַרטיסט לעאָן געטליכערמאַן, וועלכער איז אויך אַ פּנים חדשות אין לאָדז.

עס גאַסטראָלירט אויך דער בעקאַנטער אַרטיסט שלמה הערשקאָוויטש.

מיט'ן אָרקעסטער פיהרט אָן דער דיריגענט ל. זעלמאַן.

היינט פרימאָרגען-קאָנצערט

היינט זונטאָג, 12 אַ זייגער מיטאָג קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער 2 טער פרימאָרגען-קאָנצערט פון פילהאַרמאָנישען אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ה' בראָניסלאַוו שולץ.

דער קאָנצערט איז געווידמעט די שאַפונגען פון קאָמפּאָזיטאָר עדוואַרד גריעג.

אַלס סאָליסטין טרעט אויף די טאַלאַנטפולע פיאַניסטין מאַדיאַ ווילקאָמירסקאַ.

„די קאָמעדיאַנטען-שיף"

דער קלאַנג-פילם, וואָס ווערט דעמאָנסטרירט אין „ספּלענדיד"

איבער די שטילע וואַסערען פון'ם קעניגליכען טייך מיסיסיפּי שוועבט לייכט די „קאָמעדיאַנטען שיף" — און אַ נגון, אַ שטילער האַרציגער נגון, אַ נעגער-געזאַנג גיסט זיך צוזאַמען מיט דעם לייכטען מורמלען פון די כוואַליעס. פרעמדע ווייטע אונבעקאַנטע לידער, און עס גיסט זיך אַזאַ האַרציגקייט אַזאַ בענקשאַפט אַזאַ צארטקייט פון די פרעמדע פנימער פרעמדע נישט בעקאַנטע ווערטער.

אַ פרוי, אַ פאַרלאָזטע אַ פאַרבענקטע אַנ'אומגליקליכע אַ ליבענדע זינגט איהר קינד אַ וויג-ליג, וויינט איבער איהר גורל, און יעדער קרעכץ איהרער ווירקט אויפ'ן צושויער.

עס גלויבט זיך קוים, אַז דאָס איז קינא, אמת, קלאַנג פילם, אָבער וועגען קלאַנג-פילם זאָגט מען עס דאָך, אַז איז נאָך „אַ קינד אין די וויקעלען".

די „קאָמעדיאַנטען-שיף" מיט איהר קאָנצערט-געזאַנג און וואונדערבאַרען שפּילען, פון די אַקטיאָרען, בעווייזט, אַז דאָס „קינד" איז שוין שטאַרק אויפגעוואַקסען.

די פּרעמיערע פון'ם קלאַנג-פילם אין „ספּלענדיד" האָט אַזוי בעגייסטערט דאָס פּובליקום, אַז מען האָט זיך פאַרגעסען און בעשאָנקען דעם פילם מיט שטאַרקע אַפּלאָדיסמענטען.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

זונטאָג, דעם 17. נאָוועמבער.

12.10 ווארשאַ – סימפאָנישער פריהמאָרגען פון ווארשאָווער פילהאַרמאָניע. 16.40 ווארשאָ– מוזיק פון גראַמאָפאָן פּליטעס. 17.15 קראָקאָ – אַ פירטעל שעה אין די קאַבאַרעטען פון מאָנמאַרטר. 17.40 וואַרשאָ-פּאָפּולערער סימפאָנישער קאָנצערט. 18.50 פּויזען–וואָקאַל-קאָנצערט. 20.30 ווארשאָ– פּאָפּולערער קאָנצערט. 20.30 ווילנאָ – אינטערנאַציאָנאַלער לידער-קאָנצערט. 20.30 קראָקאָ–אָוונד-קאָנצערט. 22.35 ווארשאָ – קאָמוניקאַט פון פּאַט. 23.00 וואַרשאָ–טאַנץ-מוזיק. 11.00 ווין–קאָנצערט פון סימפאָנישען אָרקעסטער. 14.00 שטאָקהאָלם– סימפאָנישער קאָנצערט. 16.45 לאָנדאָן – סימפאָנישער קאָנצערט.

קראַנקע — רעזט

ס'איז נישט לאַנג אַרויס פון דרוק

דאָס בעלעהרענדע ווערק!

אין דעם ביכעל וענען בעהאַנדעלט אויפ'ן גרונד פון צאָהלרייכע און לאַנגיעהריגע ערפאַהרונגען די אורזאַכען פון ענטשטעהונג, ווי אויך די היילונג פון די נערווען-ליידען.

די געזונד-עוואַנגעליע שיק איך איבער

גענצליך אומזיסט

יעדען איינציגען, וועמ ס'וועט זיך צו מיר ווענדען לויט דער אונטענאָנגעוויזענער אדרעס.

טויזענדער דאַנק-בריף בעשטעטיגען די אונגעוועהנליכע ווירקונג פון די אופנים, וועלכע ס'גיט אויף אין דעם ארט די געווינטעהאַפטע, פאַכמענישע ארבייט פאַר'ן וואוויל פון דער ליידענדער מענשהייט.

ווער ס'געהער צו די דאָזיגע נערווען-קראַנקע, ווער ס'ליידט אויף צוריקגערטקייט, שרעק, אָפּגעשוואַכטען געדעכעניש, נערווען-ווייטאָגען אין קאָפּ, שלאָפלאָזיגקייט, מאָגען-אויפברויזונגען, ווייטאָגען אין די גלידער, אלגעמיינע שוואַכקייט אין קערפּער, דער דאַרף

זיך פּערזעהען מיט מיין ביכעל, וואָס ברענגט פּערלייכטערונג!

ווער ס'לייענט עס אדורך אויפמערקזאַם, דער בעקומט דרייסטקייט און זיכערקייט, אַז ער עקזיסטירט אַ געזונטער וועג צו געזונד און לעבענס-פרייד. שלעפּט נישט אָפּ און שרייבט נאָך היינט צו

ERNEST PASTERNACK, Berlin S. O. Michaelkirchplatz Nr. 13. Oddział 343.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער-זועכע קראַנקהייטען. ווייזונג מיט קווארץ-לאַמפּע (הויך-אַלפּיקאל)

נעהמט אָן פון 8–10 און פון 5–8 אָוונט.

אַן אָרט צו שלאָפען

פאַר 2 אַנשטענדיגע יונגעלייט. צו ערפאַהרען פּאָלודניאָווע 18, לאַנדוי

צו פערקויפען א שטריק-מאַשין

8/60 cm. אין בעסטען צושטאַנד. צו ערפאַהרען ביי קירשנער צעגעלניאַנאַ 60 פּאַרטער, 2 שטאָק.

א שטריקער-געזעלען

ווערט געברויכט אויף זאַוואַדזקאַ 17, ביים סווימער-מאַכער.

א וואוינונג

פון 3 צימער און קיך מיט בעקוועהמליכקייטען זאָפאָרט איבערצוגעבען זאַוואַדזקאַ 33 ביי ראַפּוף. 761

א געוועלב מיט א שטוב

ווערט געזוכט אין דער געגענד פון זגערזשער-אַלעקסאַנדראָווסקאַ אויך צעגעלניאַנאַ און וואָסכאָדניאַ. צוושריפטען געבען ביי טייטעלבוים בזשעזינער 9

איבערצוגעבען א שטוב

מיט אָדער אָהן מעבעל פּאָלודניאָוואַ 39, פּאַרטער, 3 שטאָק, וו. 13

גרעסטער אויסוואַהל ביליגסטע פּרייזען — פון — קאַלאָשען-באָטען

פון אַלע פאַבריקען

נור אין דעם עלטסטען לאַגער פון נור

ה. שיינפינקעל, פּיעטריקויער 44

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

od dnia 12.XI. do dnia 19.XI. 1929 r.
Dla dorosłych:

GOLGOTA
UCZCIWEJ KOBIETY
(dokończenie)
Według powieści Juljana Mary
„La maison dumystere"
W rolach głównych IWAN MOZŻUCHIN, MIKOŁAJ KOLIN, SIMONA GENEVOIS. HELENA DARLY.

Dla młodzieży:
Dolores
Dramat historyczny według powieści D. Belasco p. t.: Serce „Serce Marylandu".

כי יהי׳ ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!
זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין
רעכטסקאָנסולטאַציע-ביוראָ צו ה׳
מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
טעלעפאָן 48-79
וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעט, אַדמיניסטראַ-ציע, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיע-טשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, שותּפות-אַקטען וועגען דירות אין אויסלאַנד ראַזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט
פּעטריקאָווער 17.

באָר פאַר 175 זל.
אויף ראַטעס
בעקומט איהר א 3-לאַמפּיגען
ראַדיאָ-אַפּאַראַט
אָהן אַקצעסאָריעס ביי דער פירמע
Polskie Radjo
Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
זשעראָמסקיע 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונט.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד״ר פערשנער קינדער-קראַנקה.	11-9 $4^1/_2$-5
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	2—10
ד״ר לוביעש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד״ר גאָלדבלאַט אויגען-קראַנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד״ר הייט כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד״ר שפּיראַלאָווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

[illegible] ... אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאַזשינסקי — צאָהן-ערצט 10—1 3—6

די לעטשניצע איז אויך אָפען ווינטער

קינאָ MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאָלגענדע טעג!
דאָס גרויסע בעלעהרענדע בילד א. נאָמען:
די צוקער-קראַנקהייט
און דאָס לעבען פון א פרוי
יעדער איינציגער מוז זעהען דאָס בילד.
פערגרעסערטער אָרקעסטער. •• פערגרעסערטער אָרקעסטער.

PERŁA i POMORSKI Łódź
Piotrkowska 69, tel. 208-24
ספּעציעל ניי-מאַשינען Union Special
נייע און גענוצטע.
אָזשור, דזשערזשעניע, קריטע, טאַמבורציע, לאָכלר העגדשקלס. טריקאָטאַזשען, אָבערלאָק, אונטערלאָק, מאַשינען פאַר אָפּרעטורען, פאַרבערייען, טישען פאַר קראַנץ-בעטריב. ניי-מאַשינען פאַר שניידער, שוסטער, קאָמאַשען-שטעפּער, שטיקער, שניידערינס אַז״וו — א. ז. וו. —
רעפּעראַטורען
גרעסטע רעפּעראַטור-ווערקשטעל אין לאָדז
אַרבייט שנעל און ביליג.

האַללאָ! האַללאָ!
קלינג טעל. **1,63-30**
„Pogotowie krawiecka Kiersza" 91 פּשעראַמסקע
רוג-נעמעלד. — מאַנטעלעס-אויספּרישונג פון נאַרגימער 3 זל. א קלייד 2,80 זל. פּאַלטאָ פּאַר 3 זל. צוואַמען מיט׳ן אויפּנעמען און אָפּשיקען. עקספּרעס וועגען ניאַשען, נעפּאַרבט, איבערגעאַרבעט, נעניצעוועט, קינסטליך געטעשעט. מיר פאַרבען און וואַשען פּאַטערס לויט׳ן לעפּציגער סיסטעם.
10075

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און ליפּמחילאַינסט.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאָלאָג-אַקושער
זגערזשער 11.
טעל. 34-72
נעמט אָן פון 6—8 אָוונט

Dr. med.
JULJUSZ BAUM
גינעקאָלאָג-אַקושער
צוריקגעקעהרט
צעגעלנ.53, טעל. 16385
עמפּפאַנג פון 4—6 נאָכמ.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
פאַר וועגערישע הויט-קראַנקה.
פון מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסולטאַציע מיט ספּעציאַליסטען פון אורא-לאָגישע און נערוועגן-קראַנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.
— — נעמט אָן 8 פריה ביז 9 אָוונט. — —
פון 11 ביז 12 פאַר פרויען און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
[illegible]
פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— [illegible] —
וויזיט 3 זל.

---

2 וואַרינבונגען
צו שטוב און קוד
מיט בעקוועמליכקייטען אויף יעראָזאָלימסקאַ 6
צו פערמיטען
ערפאַהרען ביי פּריזאַנט, בזשעזשינער 10.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 5—9 אָוונט.
באַזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

צאָהן-ערצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אָן פון 10-2 און פון 4-7 ין

Dr. med. **E. Gutman**
קינדער-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
פּיעטריקאָווער 11, טעל. 173-00
(זאַוואַדזקאַ 1) נעהמט אָן פון 4—5 נאָכמ.

פעלץ-וואַרען אַלער אַרט
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
לויט די נייעסטע מאָדעלן אין א רייכן אויסוואַל ווי אויך ענגלישע פעלכער, אַלערליי רעפּעראַטורן אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפּפעהלט
I. SZWARCMAN
Narutowicza 42, tel. 1,66-31
בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-
ווערקשטעל אויפ׳ן אָרט. 1122

בוכהאַנדלונג ג. בערלינסקי
אָנגעקומען: פריהער יעצט
7 בענדער דוד בערגעלסאָן — 45 זל. — 24 זל.
2 „ ברונא יאַשיענסקי
„איך פערברען פּאַריז" 9— „ 5.85
עמיל לודוויג „יולי 1914" 3— „ 2.10
רעמאַרק „מערב-פראָנט קיין נייס" 3 „ 1.50
פיליפּ מעלער „לענין און גאַנדי" 6 „ 3.25
אויך אַלע יודישע אָריגינעלע קלאַסיקער און אַלע איבערזעצונגען, ווי אויך די נייעסטע אויסגאַבען פון אַלע אינ- און אויסלענדישע פערלאַגען. בעמערקונג: א בעגרעניצטע צאָהל ושען קרישטאָף מיט דעם בוך מטעפּאַן צווייג און מאַקסים גאָרקי 7 בענדער אויף הנחה-פּרייזען צו בעקומען אין בוכהאַנדלונג **בערלינסקי** אַלט-שטאָט 12 אין הויף, 2 שטאָק.

הורם! **אַכטונג!!!** דעטייל!
צום ווינטער-סעזאָן זענען מיינע לאַנגיעהריגע לאַגערס פערזעהן מיט א רייכן אויסוואַהל פון פערשידענע
קאַלאָשען, שניעגאָווצעס
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
ביי ה. פּרעבקעל, פּעטריקאָווער 32
און וואָסכאָדניאַ 56.

עלטערן!
אין מײַן נאָכמיטאָג **חדר-שולע** ווערען אָנגענומען
קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווסעכנע שולען צו לערנען: חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא, הזמ-מאַריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס׳ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער וואָס ס׳ווערט אויפגעלייגט פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען.
איינשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אָוונט.
יחיאל דוד ראָזענפעלד
פּלאַץ וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6
קווער אָפיצינע, רעכטס, 2. שט.

סוחרים און פאַבריקאַנטען
פערלירט נישט אייער האָפנונג
ווען איהר קריגט א פּראָטעסט ווערט נישט פערצווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביוראָ
„VERITAS"
פּיעטריקאָווער 31, טעל. 1,27-53
דאָרטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערעסען ווי אויך אַלע אַרט סאַנדאָוואָ אַפּאַר-לאַשצאָווע, ס׳ווערט געשריבען ביטעס ציווילנע, האַנדלאָווע, אַדוואָלאַניעס קאַרנאַ, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אינטערוועציעס, היפּאָטעקען, שותּפות-אַקטען, מיר נעמען אָן אַדמיניסטראַציע פון הייזער. מיר שיקען אַרויס אייגענע אינקאַסענטען אויף דער פּראָווינץ מיט אייגענע קאָסטען. איבערזעצונג אין אַלע שפּראַכען. יורידישע עצות אומזיסט פון 5—7 די ביוראָ איז טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט. מיט אַכטונג
רעכטס-קאָ. סולענטען
ביוראָ „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

Dr. med.
J. Sadokierski
כטאָמאַטאָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאָהנפלייש-קראַנקהייטען
רענטגען-דיאַגנאָסטיק. נעהמט אָן פון 3—7.
פּיעטריקאָווער 164, טעל. 27-83.

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט-, האָר און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע, דורשיי און ראַק, רענטגען-שטראַהלען און קוואַרץ-ליכט, עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט

DR. MED.
L. Pikielny
אוראָלאָג
ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירן, בלאָז און האַרן-קראַנקהייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אָן פון 4—7 אָוונט.
צוריקגעקעהרט.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 3—5 7—6
ד״ר רוזשאַנער הויט און געשלעכטס קר.	10—11 1—2
ד״ר גאָלדשטיין- אויגען-קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 הויז ווג.
ד״ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר מאַפּיערני פרויען און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 8-6
ד״ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנק.	$4^1/_2$-$5^1/_2$ און 1—2
ד״ר ווײַנבערג אינ. חערץ לונגען	12—1, $6^1/_2$—$7^1/_2$
ד״ר מאָזעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראַדשטעלשטיק צאָהן-אַרצט	5—7
ג. ראָזען צאָהן-אַרצט	8—2

און-טונקעלונג, בעליכטונגען, קוואַרצלאַמפּ, מאַסאַזש א.א.ו.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
[illegible]
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג
ווויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָפ. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

אַנאָנסען-פּרייז פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פרייטאָג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 4 „ „ „ 60—
פאַר א מילימעטער-שורה: נאָכ׳ן טעקסט—12 „ „ „ „ 8 „ „ „ 18—
אויסער דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א וואָרט

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלונג; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט א׳ן טערמינען די אַנאָנסען איז די אַדמיניסטראַציע נישט פאַראַנטוואָרטליך.
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען ביי אינגאַנצען.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman

דער ענגלישער פּאָלקאָווניק און זיין ווייב רבקה פון א פּוילישׁ שטעטעל

א שפּאַנענדע פּאַריזער געשיכטע

מיט 25 יאהר צוריק איז פון א קליין שטעטעל אין פּוילען אוועקגעפאהרען א יוד מיט'ן נאמען ס. ער האט איבערגעלאזט אין זיין אלטער היים א יונגע פרוי מיט צוויי קינדער. א מיידעלע פון 5 פינף יאהר און א יונגעל פון 8. הרשים און איז אוועק אין דער גרויסער וועלט זוכען פרנסה און א ניי לעבען.

לכתחילה פלעגט ער שרייבען זיין ווייבעל אפטע בריף, איהם איז געגאנגען נישט גוט. ער האט געוואנדערט פון איין שטאט אין דער אנדערער פון איין לאנד אין דעם אנדערען — און ערגעץ נישט געקאנט געפינען דאס, נאך וואס ער איז געפאהרען, ביז ער איז געקומען קיין ענגלאנד. דארט האט ער זיך שוין געהאט איינגעארדענט, שוין אנגעהויבען מאכען א לעבען, די בריוועלעך צו זיין פאמיליע זענען אבער געווארען אלץ זעלטענער און קעלטער, און האבען שפּעטער איינגאנצען אויפגעהערט.

די יאהרען זענען געגאנגען, דער קריג האט אויפגערודערט די גאנצע וועלט. דער יוד ס. איז אריינגעטראטען אין דער ענגלישער ארמעע. א דאנק זיין העלדישקייט זיין מוט און פערנומפט צייכענט ער זיך אויס. ער ווערט בעשטימט אלס אפיציר און דערדינט זיך צום סוף פון דעם קריג צו א הויכען גראד.

נאך דער מלחמה קעהרט ער זיך אום צוריק אין לאנדאן. פאר דעם קאלאנעל ס. עפענען זיך די טירען פון די אריסטאקראטישע ענגלישע סאלאנען זיינע בעקאנטשאפטען און פערבינדונגען פון דעם פראנט און טראנשעען קומען איהם צו־נוץ און עס געהט נישט דורך קיין יאהר, ווי ער האט חתונה מיט א טאכטער פון אנ'ענגלישען לארד. ער פערקעהרט אין דער בעסטער לאנדאנער געזעלשאפט, ער האט א גלענצענדע סיטואציע. קיינער וואלט נישט דערקאנט דעם פּוילישען יודעל אין דעם איצטיגען מיסטער ס., דעם מאן פון לעדי ס.

אבער דארט אין פּוילישען שטעטעל לעבט זיין ערשטע משפחה. פון דער יונגער פרוי רבקה ס. איז געווארען אן עלטערע, אויסגעדארטע, פערהארעוועטע פרוי. מיט'ן שוויים און מיה האט זי אויסגעהאדעוועט איהרע 2 קינדער. איהר טאכטער איז שוין געווארען א שעהן מיידעל און האט חתונה געהאט. איהר זוהן איז געווארען א שעהנער בחור. די טאכטער מיט'ן מאן כאפען ארויס קיין פאריז און בעזעצען זיך דארט. דער זוהן פאהרט אוועק אויפזוכען זיין פאטער. דאס געלינגט איהם. אין דעם שעהנעם קאבינעט פון מיסטער ס. און זיין פאלאץ קומט פאר די ווערונג צווישען דעם פאטער און זוהן. דער פאטער וויל לכתחילה נישט גלויבען אין דעם, אז כאר איהם שטעהט זיין זוהן, אבער נאכדעם ווען ער איבערצייגט זיך אין דעם, פערשטעהט ער, אז דאס איז פאר איהם א קליינער יחוס, און ער פאהרט מיט'ן זוהן קיין פאריז, ער גיט איהם דא אביסעל געלד, כדי איינצוארדענען זיך, זאגט איהם (צו ווייטערדיגע גליקען, פאהרט אוועק און... מאכט אזוי, אז דעם זוהן גיט מען מעהר נישט קיין וויזע אריינצופאהרען אין ענגלאנד און — די זאך איז ערלעדיגט... ער קען ווידער רוהיג שלאפען אין זיין פראכטפולען פאלאץ, און זיין געוויסען שלאפט אויך רוהיג.

אונטער דער צייט קומט אהער אין פאריז דעם קאלאנעלס ערשטע ווייב רבקה מיט איהר געשעהט אנ'אומגליק. זי פאלט אונטער אנ'אויטאמאביל און מען מוז איהר אפשניידען די פיס. די קינדער שרייבען צום פאטער, בעטען איהם ער זאל העלפען דער אומגליקליכער מוטער... אומזיסט, נישטא קיין ענטפער.

דאן ווענדען זיך די קינדער צום אדוואקאט פרענקעל. ער בעקומט ארויס פון מאגיסטראט פון דעם פּוילישען שטעטעל די חתונה־פאפירען פון ס. מיט זיין פרוי, פון דער אנדער זייט האט ער א קאפּיע פון דעם חתונה־אקט פון דעם קאלאנעל ס. מיט זיין ענגלישער פרוי, ביידע דאקומענטען זענען אין ארדענונג. עס איז נישטא קיין צווייפעל ס. האט צוויי געזעצליכע ווייבער.

דער אדוואקאט פרענקעל שרייבט צום קאלאנעל ס. אין לאנדאן אנ'אפיציעלען בריף. ער פאדערט איהם אויף, ער זאל העלפען זיין אומגליקליכע פרוי און מעלדעט איהם, אז זיין ערשטע פאמיליע וויל איהם נישט טון קיין שלעכטס, חלילה, זיי ווילען איהם נישט פערפאלגען. דער בריף הויבען אן אנצוקומען בריף פון דעם ענגלישען אדוואקאט פון ס'. דער ענגלישער אדוואקאט גלויבט נישט, ער דראהט לכתחילה מיט א געריכט פאר שאנטאזשירען זיין קליענט, דעם קאלאנעל ס., נאכדעם אבער, ווען דער אדוואקאט בעקומט שריפטליכע בעווייזען, ווערט ער זייכער און סוף כל סוף ווערט ער ענטשוויגען.

נישט זעהענדיג קיין אויסוועג, ווענדעט זיך די פאמיליע ס. צום פּוילישען קאנסולאט אין פאריז — און שטעלט צו אלע פאפּירען. דער פּוילישער קאנסול מעלדעט דעם ענגלישען און די זאך נעהמט אן גאר אנ'אנדער ווענדונג.

דער קאלאנעל ס. ווערט ארעסטירט. ער זיצט איצט אין טורמע, אין לאנדאן פאר ביגאמיע, זיין יודישע ווייב רבקה ס. און זיינע קינדער, ווארטען אין פאריז אויפ'ן סוף פונ'ם פראצעס, וועלכער וועט זיין אויסגענומען, וויילע ער וועט... אזוי האט די אומגליקליכע רבקה געהאט... — (wait)

נירענקראנקהייט

ווי מען קאן זיך אויסהיטען פון דעם

פון ד"ר י. טען

די נירען זענען לעבענס־וויכטיגע ארגאנען. מען קאן אהן זיי נישט לעבען, פונקט ווי מען קאן נישט לעבען אהן א הארץ. הארץ און נירען זענען א ז. ג. זיי קענען זיך נישט אפּגעטיילען, און ווען דאס פאר־פאלק צוקריגט זיך, איז חושך; עס פעהלט דער שלום־בית אין קערפער און דער סוף איז א מיאוס'ער. דער עולם ווייסט ווי אפּצושאצען די וויכטיגקייט פון האבען א געזונד הארץ. וועגען די נירען ווייסט דער עולם ווייניג. דאכט זיך, וועמען ארט עס? די נירען זענען די וואסער־טרעגער פונ'ם גוף און ווערען פארגעסט מיד און זייער ארבייט. און ווער קימערט זיך עפּעס וועגען א וואסער־טרעגער? לאזט מען זיי ארבייטען אהן א שיעור און מען פערגעסט נאר, אז זיי עקזיסטירען. ערשט ווען דער וואסער־טרעגער ווערט קראנק און מיד, דערמאהנט מען זיך ווי וואויל און פיין ער איז געווען. אבער נירען־קראנקהייטען זענען געפעהרליך פאר'ן גוף און עס איז כדאי צו וויסען עפּעס וועגען זיי, כדי צו פערשטעהן און פערהיטען, אז זיי זאלען נישט געשעדיגט ווערען פאר דער צייט. אבער צוערשט אנ'אנדער שאלה: די נירען — ווער זענען זיי און וואס בעצוועקען זיי מיט זייער ארבייט?

די נירען זענען דער רייניגונגס־דעפּארטאמענט פונ'ם גוף. זיי רייניגען אויס דעם קערפער פון די גיפטען און זאלצען, וואס זאמלען זיך אן אלס א רעזולטאט פון דעם לעבענס־ און פערברענונגס־פראצעס, וואס געהט אן אין גוף. די נירען שיידען אויך אפּ דאס וואסער פונ'ם קערפער. דאס וואסער צולאזט די גיפטען און די זאלצען, וואס גזאמלען זיך אן אין די געוועבען און פיהרט זיי ארויס פונ'ם קערפער. הערען די נירען אויף צו ארבייטען א פאר טאג, אזוי ווערט דאס בלוט פערפלייצט מיט גיפטען און דער קערפער ווערט דערשטיקט. מע שטארבט פון זעלבסט־פערגיפטונג. די נירען רייניגען דאס בלוט. זיי קענען נישט נאר וואסער־טרעגער, נאר אויך די קאמען־קעהרער פונ'ם גוף, וואו די נירען ארבייטען נישט ווי עס דארף צו זיין, דארט טשאדעט און רויכערט, אבער קיין אמת'ער פייער איז נישטא. יא, די נירען — אלע אונזערע ליבע זאלען האבען געזונדטע נירען.

גיט מען א קוק אויף א פּיצעלע נירען־געוועב אונטערן מיקראסקאפּ, אזוי ווערט דאס רעטעניש קלאר. די נירען זענען א פלאנטער פון פערוויקעלטע קנוילען, פערוויקעלט און פערשטריקט. יעדער קנויל איז א פילטער פאר זיך, פון וועלכען עס פיהרען א גרויסע צאהל קליינע קאנאלען. אט־די קליינינקע קאנאלען זאמלען זיך צונויף אין גרעסערע רעהרען. וואס פיהרען אפּ דאס וואסער אין גרעסערע בעקענס און פון דאנען ארויס צום בלאז. אזעלכע קליינע קנוילען זענען דא אין די נירען ארום פיר מיליאן. וואלט עמיצער געוועזען א בעל צו בעהעפטען אט־די אלע קאנאלען און די פערפלאנטערטע פערוויקלען איינעם צום אנדערען, וואלט מען מיר בעקומען א רעהר, וואס וואלט זיך געצויגען ארום פינף און זיבעציג מייל לאנג. אבער די נאטור איז שפּארזאם און האט אט־דעם גאנצען סיסטעם איינגעוויקעלט אין א קליינעם ארגאן, וואס איז נישט גרעסער ווי א פויסט. דעריבער פערנעהמען די נירען א קליינעם פּלאץ אין די לענדען און מיר דארפען נישט נאכשלעפּען מיט זיך א קאנאל־סיסטעם פון 75 מייל לאנג. לאמיר זיין דאנקבאר דער נאטור, וואס האט אונז אפּגעהיט פון אזא פערדרעהעניש. מיר האבען גענוג צרות מיט דעם, וואס מיר האבען. מיר דארפען נישט מעהר.

נישט אלע מענשען האבען געזונדטע נירען און די מעהרסטע מענשען בעלאסטען די נירען מעהר, ווי עס איז זיי ליב. און פונדעסטוועגען לייחען נישט אלע מענשען פון שלעכטע נירען. נאכמעהר, א סך מענשען געהען ארום מיט קראנקע נירען און ווייסען נישט דערפון. ערשט ווען די קראנקהייט איז זעהר ווייט פארטגעשריטען בעווייזען זיך שווערע צייכענס פון קראנקהייט. פון וואנען קומט דאס? טאקע צוליב דעם אויפבוי פון די נירען. די נירען, האבען מיר געזאגט, פערמאגען 4 מיליאן פילטערס אדער זייערלעך. אבער א מענש קאן לעבען מיט איין מיליאן נירען־פילטערס און זיין געזונד און שטארק. די איבעריגע דריי מיליאן זענען א רעזערוו, א זאפּאס, וועלכען דער מענש בענוצט בשעת הדחק. ווערט מען קראנק, אזוי פיהלט מען נישט קיין גרויסען שאדען אזוי לאנג ווי דער לעצטער זאפּאס איז נישט אנגעגריפען; ערשט ווען עס ווערט דערגרייכט די גרעניץ, קומט עס צו שווערען סימפּטאמען. דאס ערקלערט אויך פארוואס ביי אנ'אפּעראציע קאן מען אויסשניידען איין ניר און בלייבען לעבען, אזוי לאנג ווי דער אנדערער איז געזונד. מענשען קאנען לעבען מיט איין ניר און אפילו מיט א האלבען ניר, מחמת די גוטע מאמע־נאטור האט פארבערייט די רפואה פאר דער מכה. זי האט בעשאפען די נירען אזוי שטארק, עלאסטיש און רייך, אז אייו טייל פון זיי קאן טון די ארבייט פאר דעם גאנצען נירען־סיסטעם.

אבער אויך דא איז פערהאן אנ'אבער.

ווערען די נירען צושטערט און ווערט דער נירען־זאפּאס אויסגענוצט, אזוי הויבט זיך אן א לעבען פול מיט צרות. דאס וואסער, וואס מיר טרינקען, און אהן וועלכען דער קערפער קען נישט לעבען, בלייבט שטעקען אין קערפער. מען ווערט געשוואלען ווי א בארג, דאס הארץ ווערט קראנק, דער קאפּ טוט וועה, מען ברעכט, מען פערלירט דעם אפּעטיט און עס הויבען זיך באלד אן בעווייזען אנדערע צייכענס פון פערגיפטונג. און פון וואס ווערען די נירען קראנק?

מיר וועלען די שאלה ענטפערען מיט א קשיא: פון וואס ווערט א וואסער־טרעגער קראנק? פון איבערארבייטען זיך! ווער עס לאזט די נירען הארעווען אהן א שיעור, ווער עס פיהרט אנ'אומגעצוימטען לעבען און גיט נישט אכטונג אויף דעם עסען און טרינקען, בעשעדיגט די נירען. עס זענען דא אלערליי גיפטען, וואס בעשעדיגען דעם נירען־געוועב. פלאמבערס, מאלערס, זעצערס און אנדערע ארבייטער, וואס האבען צו טון מיט בליי, ליידען אפט פון א מילדער אדער שארפער פארם פון בליי־פערגיפטונג. בליי איז סם פאר די נירען, אויך אלקאהאל און פערשידענע פארבען, וואס פערמאגען גיפטיגע סובסטאנצען צושטערען די נירען.

א קאטאר, א פערקיהלונג און א היציגע קראנקהייט ווירקט אפט שלעכט אויף די נירען. ווייל אט־די גוטע־פראמע נירען רייניגען אויס דעם קערפער נישט נאר פון גיפטען, נאר אויך פון מיקראארגאניזמס. און אויב עס מאכט זיך, אז אט־די ווייסע חברה'ניקעס זענען שטארקער פון דער נירען־קראפט, אזוי מאכען זיי א תל פון די נירען און עס הויבט זיך אן דאס קאפּיטעל נירען־קראנקהייטען, א שווערע, לאנגע און געפעהרליכע קראנקהייט.

היט אייך דעריבער אויס פון א פערשלעפּטען קאטאר. יעדער הויך־אנפאל איז א צייכען, אז עפּעס איז קאליע געווארען אין דער קערפער־מדינה און מען מוז בודק־ובוחן זיין פון וואנען עס קומט די היץ. א געשוואלענע איז א פערדעכטיגער צייכען און קאפּ־שמערצען, וואס ווילען נישט פערשווינדען, ווי אויך א שלעכטער אפּעטיט, זענען סימנים, אז מען מוז געהן צו א בוחן־כליות.

Dr. Z. Rakowski
וועצ. פאר אוירען־, נאז־, האלז־ און לונגען־קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81
קאנסולטאציעס פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעמבערגער, אוגרוש 17 פון 10—11 און פון 2—3.

דער מאלפּע־מענש

(57 (סענסאציאנעלער ראמאן)

(פארטזעצונג קומט).

מיסטער גרעגארי איז געשטאנען אנגעשטרענגט — וואס קומט ל'מיט'ן נעזען ווען איינער דערהרגעט — זאגט מיר, ביטע — האט ער זיך אפּגערופען גרייט צו געבען א קלאפּ אין'ם באלעם. זיין דינער, וואס איז איהם בעפאלען? ש

— אזא איינער מוז זיין פעראנטווארטליך פאר'ן געריכט. אז דאס געריכט וועט זיך איבערצייגען, אין דעם, אז דער אנפאל איז א פאקט, וועט ער ארויסטראגען א בעפרייאונגס־אורטייל.

— נאר שטעלט אייך פאר, אז דער מענש וועט ווענען דעם נישט מעלדען בעצייטענס... לאמיר אננעהמען, אז דער מענש וועט וועגען דעם נישט מעלדען בעצייטענס... לאמיר אננעהמען, ער וועט פערבעהאלטען דעם קערפער... בעגראבען איהם אינגעגינץ און מאכען א שווייג...

— אויב ער וועט האנדלען אויף אזא אופן וועט ער זיך אוועקשטעלען אין א זעהר געפעהרליכער לאגע. — האט מאריס געענטפערט, — ובפרט (מאריס האט גלייך געקוקט אויף דעם מיסטער גרעגארי) ובפרט אויב א פרוי איז געווען א צופעליגער עדות־ראיה, אדער — דערוואוסט זיך וועגען דעם אויף אנאנדערען אופן...

דער איינציגער אינן פון גרעגארי'ן, וואס מאריס האט איצט געזעהן דאס א בליץ געטאן, און זיין פנים איז הויט געווארען.

— לאמיר אננעהמען, זי וועט פרובען ביי איהם א יספּרעסען געלד. אונטער דער דראהונג צו מסר'ן דער פאליציי?

— און אזא פאל — האט מאריס געדולדיג געענטפערט, — וועט זי אנקומען אויף דער בעשולדיגונגס־באנק פאר שאנטאזש און אלס אנטיילנעהמערין אין דעם מארד.

— וואס רעדט איהר? — האט גרעגארי א זאג געטאן. — שוין זשע וועט זי געמשפּט ווערען אלס אנטיילנעהמערין? אויב זי איז געווען אנוועזענד מיט א סך יאהרען צוריק. עס איז דאך זעגער דערביי, ווי מען האט געשאכטען א מענשען ביי אזעלכע מיני פערברעכענס?

אזויאזי דא אזא געזעץ פון לאנגדארדענונגען געבע גערעכנעט, כ'מיין, האט עס אין זינען, אז דאס איז

— יא, ס'איז דא אזא געזעץ, אבער נישט

— מארד־טאט?... שוין־זשע קען מען עס אנ־ביי מארד־טאטען.

רוגבע — א מארד? דאס איז דאך געטון געווארען מיט זעלבסטשוץ־צוועקען!

מאריס'ן איז פּיסלעכווייז אלץ קלאר געווארען. אנגעטעלט האט סטעללא מענדאזא אנגערופען דעם באראנעט „מערדער", און איצט האט זיך מאריס צונויפגעשטעלט אין געדאנק א בילד פונ'ם פערברעכען: מסתמא איז איינער פון זיינע טונקעל הויטיגע דינער, א מאלייער אריינגעפאלען אין זיין ראכגיעריגען שנעל'ן; ער ס'טרעפּט מיט זיי א מאל און גרעגארי האט איהם דערהרגעט שיצענדיג זיין אייגענעם לעבען, און איצט האט ער מורא פאר קאנ בעקווענצען.

ער האט זיך דערמאהנט, ווי ריוועלבע סטעללא האט נישט לאנג כאראקטעריזירט גרעגארי'ן: „פון איז א שווינדלער, און א פחדן אין דער נשמה". דאס אלץ איז געווען קלאר, ווי דער טאג.

— הייסט עס, איהר האט פערגראבען אייער אומגליקליכען קרבן? — האט ער קאלט א פרעג געטון.

— פערגראבען?... וואס הילט איהר דערמיט זאגען? — האט דער באראנעט איבערגעפרעגט — איך האב קיינעם נישט דערהרגעט און קיינעם נישט פערגראבען... איך האב פשוט געהערט מיט אייך א טעארעטישען געשפּרעך...

— און מיר האט זיך אויסגעוויזען, אז איהר פירענט מיר א פראקטישע עצה... איבעריגענס, אלץ איינס!

מאריס'ן האב אינטערעסירט איבערהויפּט אזעלכע ענינים אויך, און ווען ער וואלט נישט גע־ווען זיין פערנומען מיט דעם פערפלאנטערטען, קאמפּליצירטען פאל פון דעם „קעפּ־פאנגער", וואלט ער זיך אויך גאנץ גערן אינטערעסירט אויך מיט'ן ענין־גרעגארי פון.

דער ראזיגער ענין האט איהם אימפּאנירט צוליב נאך טעמים: די גראבע נאטור פון דעם ראזיגען אויסטערלישער פערש'ן, די מורא'דיגע פון זיין פאנטאזיע און די ווילנארישקייט פון זיין ליבע־פאסירונגען האבען אנגעצויגען און ער גע־זאגט אויף דער קראנקער פסיכיק פון דעם ראזיגען פערשוין, און ער, מאריס, וואלט איהם מיט פער־גענוגען ארויסגעצויגען פון דער געזעלשאפט.

איצט אבער איז ער נאך נישט געווען זיכער אין עפּעס.

— מארגען ווי די ראזיגע אלע פראגען ווערען ביי מיר פערוואנדעלט אין נודנע קלעפּיגע אירעען, — האט מיסטער גרעגארי פארטגעזעצט, קומענדיג צו זיך — אזא מענש, ווי איך, וועלכער האט נישט קיין בעדערפעניש צו בעלעסטיגען זיך מיט אזעלכע אנקען, האט שטענדיג מיט זיי צו טון.... זאגט איהר, הייסט עס, אז זי וועט מען איך משפּט'ן פאר אנטיילנעהמען?... אויב — אזוי דראהט דאך איהר קאטארגע?...

ווייזט אויס, אז דער ראזיגער געדאנק איז איהם געווען שטארק צום הארצען, און ער איז געווען נאר פריינדליך צו מאריס'ן, ווען יענער האט נאכ'ן בעטראכטען די בראנזאלעטען פון די האנד־קייטע, גענומען זיך מיט איהם זעגענען.

— און באנ גוטא האט שטארק געליטען? — האט מאריס א פרעג געטון.

— ניין, נישט איבעריג, אויפ'ן גאנצען ליב מיסטער גרעגארי האט, ווייזט אויס, נישט האט ער א דריי ראצען און שוין.

געפּרובט צו מאכען א סוף פון דעם, האט ביינאכט אין פארנעקומען.

— די מעשה איז די — האט ער געזאגט — דאס באנ, געזעגענט, איז מיר געווען צוהילף... און דער ראזיגער מענש האט איהם שיער נישט דערהרגעט.

— וואס האט דער ראזיגער מענש געטראגען אויפ'ן קאפּ?..

— געוויס, מיינט איהר? איך ווייס נישט. דאכט זיך, ער האט געטראגען א הוט, נאר איך ווייס נישט אויף זיכער... צו וואס פרעגט איהר עס?

— איך האב סתם אזוי געפרעגט, — האט מאריס כלומרשט זארגלאז געענטפערט — אפשר האט ער דעם הוט פערלוירען, ווי די קאטאקאמבען?

(פארטזעצונג קומט).

„דאָס משוגענע כינע"

דער בעקאַנטער פראַנצויזישער זשורנאַליסט אַלבער לאָנדרו (דער מחבר פון בוך וועגען פרויען-האַנדעל: „דער וועג קיין בוענאָס איירעס") האָט זיך געלאָזט אַלס רעפּאָרטער קיין כינע. זיינע בעאָבאַכטונגען האָט ער רעזומירט אין קאָפּ פון זיין בוך „דאָס משוגע'נע כינע". און ווירקליך די בילדער און עפּיזאָדען, וועלכע ער ברענגט בערעכטיגען דעם דאָזיגען נאָמען. די בעאָבאַכטונגען האָבען איצט אַן אינטערעס, כדי ריכטיג אָפּצושאַצען די לאַגע אויפ'ן ווייטען מזרח.

לאָנדרו איז אַריינגעפאַלען קיין כינע נאָך ביים לעבען פון טשאַן-סאָ-לינ'ען אין דער צייט פון זיין קאַמף מיט או-פּעי-פו. כינע האָט זיך דאַן אָנגערופען — רעפּובליק, נאָר דער פּרעזידענט, וועלכער איז געזעסען אין פּעקין, האָט נישט געהאַט קיין שום מאַכט. דאָס איינציגע וועזען, וואָס איז איהם געווען אונטערטעניג איז געווען זיין הונט. אינאיינעם מיט איהם האָט אין פּעקין געלעבט אַ יונגערמאַן, וועלכען מען האָט גערופען קייזער, מען האָט איהם אפילו געמאַכט געשאַנקען — נאָר זיך אינגאַנצען נישט גערעכענט מיט איהם.

דאָס גאַנצע לאַנד איז געווען צוטיילט אויף 21 סאַטראַפּיעס, אין יעדער סאַטראַפּיע האָט געהערשט אַ בעזונדערער טיראַן-גענעראַל, וועלכער בעצאָהלט זיינע זעלנער דערמיט, וואָס ער גיט זיי יעדען חודש אָפּ עפּעס אַ שטאָט אויף צו ראַבירען. די שטעט קויפען זיך אָפּ, ווי אין מיטעלאַלטער. ווען די בירגער פון איין שטאָט האָבען זיך פּלוצים אָפּגעזאָגט צו צאָהלען האָבען די זעלנער זיך אַריינגעריסען אין די הייזער פון די גבירים און אָנגעהויבען דורך די פענסטער אַרויסוואַרפען די קינדער זייערע. חברים האָבען די קינדער אויפגעכאַפּט אויף די באַגנעטען, דאַן האָבען זיך די טאַשען געעפענט!

אין פּעקין האָבען זיך די מיניסטאָרען געפונען אין אַ כראָנישען אורלויב, ווייל די אייגענע אָנגעשטעלטע שטורמען דאָס מיניסטעריום מיט פאָדערונגען זיי צו בעצאָהלען זייער געהאַלט, אַזוי האָבען זיך די לעהרער בעזעצט אויף אַ נאַכט אין בילדונגס-מיניסטעריום; דער פּאָליציי-מייסטער פון פּעקין קעהרט זיך אַוועק אין אַ זייט, ווי נאָר ער זעהט אויף דער גאַס אַ פּאָליציאַנט, ווייל ער ווייסט פאָראויס, אַז דער פּאָליציאַנט וועט פאָדערען געהאַלט. דער באַהן-מיניסטער האָט אַרויסגעהאָנגען אין דער גאַס מעלדונגען, לויט וועלכע עס ווערט פערבאָטען די בעאַמטע אויף די באַהנען צו פערקויפען באַהן-אייגענטום. די באַהן בעאַמטע האָבען אָבער זיך פערשטאַנען צו בעלוינען ביים איבערפאָהרען פון מוקדען קיין פּעקין האָט לאָנדרו נאַיוו געקויפט אַ בילעט, ער האָט זיך אָבער איבערצייגט, אַז ער האָט דאָס נישט געדאַרפט טאָן — אַלע פּאַסאַזשירען האָבען איינפאַך געצאָהלט דעם קאָנדוקטאָר 1 דאָלאַר לאַפּובקע (אַנשטאָט 5 דאָלאַר אַ בילעט) און ווען לאָנדרו האָט אין אַ קרייז געבילדעטע כינעזער אַרויסגעזאָגט זיין פערוואונדערונג וואָס די צוגען געהען נאָך ווען קיינער צאָהלט נישט פאַר'ן פאָהרען, האָט מען איהם געענטפערט: „ביי אונז זענען די בעאַמטע פּראָאינטערעסירט, אַז די צוגען זאָלען געהן"...

זיינע בעאָבאַכטונגען פון דער כינעזישער אַנאַרכיע האָט לאָנדר'ען געבראַכט צו דעם איראָנישען אויספיהר, אַז פעלקער קענען זיך בעגעהן אָהן מאַכט, און אויב דאָס איצטיגע רוסלאַנד איז אַ דראַמע — איז כינע אַ פאַרס.

עס איז אַ קוריאָז דער דיאַלאָג פון זשורנאַליסט מיט זיין איבערזעצער, דעם געלעהרטען כינעזער פו, אַן איבערגעשראָקענער צוליב די האַרמאַטען-שאָסען אין דער הויפּטשטאָט האָט פו שוין 4 אַ זייגער אינדערפריה געקלאַפּט צו לאָנדרו און איהם איבערצייגט, אַז מען דאַרף אַנטלויפען — לאָנדר האָט נישט געוואָלט. דאַן האָט פו, כדי צו פערפעסטיגען זיין מיינונג ערקלערט: „איצט הערשט דער שטערן נעגו און היינט איז דער טאָג פון אָקס".

„איז וואָס דערפון געדרונגען? — פרעגט ליינדר.

„איהר פערשטעהט נישט, דער טאָג פון אָקס — דאָס איז דאָס געפעהרליכסטע, היינט זענען אַלע געטער צובייזערט".

די ביאָגראַפיע פון דעם דיקטאַטאָר איז אויך אינטערעסאַנט. טשאַן סאָ-לין איז געווען אַ זוהן פון אַ ריקשי (אַ מענש, וואָס פיהרט איבער אויף זיך שווערינקייטען) אין 1894 איז ער גענומען געוואָרען אין מיליטער פון וואַנען ער האָט דעזערטירט און זיך אויסבעהאַלטען ביי קאַטאָליקען. דאָ האָט מען גענומען איהם פאַרבערייטען אָנצונעהמען דאָס קריסטענטום, פאַר'ן טויפען איז ער אָבער אַנטלאָפען, נאָר צו די גייסטליכע האָט ער פערבעהאַלטען וואַרימע געפיהלען. ער האָט זיך ווערבירט 6 מענשען און דאָ בעוויזען אונגעוועהנליכע אָרגאַניזאַציאָנס פעהיגקייטען, ער האָט איינגעפיהרט אַן אייזערנע דיסציפּלין אין זיין באַנדע און איז באַלד געוואָרען די שיעק פון מאַנדזשוריען, אין יאָהר 1904 האָבען די יאַפּאַנער זיך שוין גערעכענט מיט איהם און האָבען איהם אויסגענוצט געגען דעם ראש פון די גזלנים, אַלס פּאָלקאָווניק פון דער כינעזישער אַרמעע. לכתחילה איז טשאַן-סאָ-לין געווען געגען דער רעוואָלוציע און האָט אפילו דערשאָסען איין גענעראַל, וועלכער האָט פערראַטען דעם קייזער, נאָכדעם האָט ער זיך אַליין איבערגעוואָרפען אויף דער זייט פון די רעוואָלוציאָנערען, האָט פערנומען מאַנדזשוריע און זיך ערקלערט אַלס מאַרשאַל און הערשער פון מאַנדזשוריע. אָנגעקליבען אַ גוואַרדיע פון קעפּ-שניידער און אַוועקגעשטעלט זיין זוהן אַלס פיהרער פון גוואַרדיע. נאָכדעם האָט ער אויסגעדונגען ביי דער רעגירונג 30 מיליאָן אויף אַרויסצוטרייבען די באָלשעוויקעס פון מאָנגאָליען ער האָט אַריינגעפיהרט אָרדנונג אין מאַנדזשוריען, און שטרענג געשטראָפט פאַר באַנדיטיזם, זיין אַרמעע האָט דערגרייכט 300,000 מענשען.

מערקווירדיגע איבערלעבונגען און עפּיזאָדען פון דעם רעוואָלוציאָנערען מזרח-לאַנד

אין מוקדען האָט לאַנדר בעגעגענט אַ רוסישע היימלאָזע און די בעגעגעניש האָט געגעבען די מעגליכקייט לאַנדרען אָנצושרייבען איינס פון די שעהנסטע קאַפּיטלען אין זיין ביכעל. דאָס קאַפּיטעל הייסט „האַלקאַ, אָדער די נייע שקלאַפען".

האַלקאַ איז געבוירען געוואָרען ביים באַיקאַל. די באָלשעוויסטישע רעוואָלוציע האָט זיי רואינירט, דער מאַן איז ג'הרג'עט געוואָרען אויף דער מלחמה, דאָס טעכטערל איז געשטאָרבען פון נויט אין טשיטאַ. דער שטראָם פון די עולים האָט זי מיט אַ גרופּע רוסישע פרויען געבראַכט קיין כאַרבין די כינעזער האָבען צום ערשטען מאָל בעקומען אין זייער פולער מאַכט אונבעהאָלפענע ווייסע פרויען און האָבען אָפּגעשפּעט פון זיי וויפיל זיי האָבען געקענט, ווינטער האָבען זיי בעפוילען די פרויען זיך אַרויסצוציהען פון דער דירה, אין וועלכער זיי האָבען זיך איינגעאָרדענט און געהען וואו זיי ווילען, אויב אויב איינע פון זיי וועט נישט מסכים זיין צו געהען „צום בעל-הבית", איינע פון זיי האָט זיך מקריב געווען פאַר די איבריגע. „און מיר" דערצעהלט האַלקאַ — „האָבען זיך אַוועקגעשטעלט אויף די קניע בעטען גאָט פאַר איהר".

דער ברודער האָט אַרויסגערופען האַלקאַן צו זיך קיין שאַנכײַ, נאָר אין מוקדען האָט די פּאָליציי זיך אַריינגעריסען אין האַלקאַס צימער אונטער'ן אויסרייד פון שפּיאָנאַזש און מען האָט זי ביז צום העמד בערויבט און נאָכדעם געמאַכט פון איהר אַ ווייסע שקלאַפין צום פערגעניגען פון די געסט פון אַ יאַפּאַנישען שאַנד-הויז.

ב. ר.

זי וויל נישט זיין קיין כלה פון אַנ'אָרימען דראָזשקאַרזש — האָט זי חתונה מיט אַ רייכען קריסטליכען סוחר

אין ראַיאָן פון לוקישקעס אין ווילנע האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ שמד-געשיכטע פון אַ יונגער יודישער פריילין — אַ טאָכטער פון אַ יודישען דראָשקאָזש מ. די פריילין איז געווען אַ שעהנע בלאָנדינקע און האָט תמיד געטרוימט זיך אַרויסצורייסען פון דער אָרימקייט, אין וועלכער זי האָט געלעבט ביי איהר טאַטען, דעם דראָשקאָזש.

אַ לענגערע צייט האָט זי געאַרבייט אויף אַ שטעלע און דאָס ביסעל פערדינטע געלד פלעגט זי אויסגעבען אויף אָנטאָן זיך לייטיש, בכדי נושא חן צו זיין ביי די יונגעלייט פון דער אַזוי גערופענער „אינטעליגענטער" געזעלשאַפט.

דערווייל האָבען זיך צו איהר אָנגעהויבען צו שדכנען זיך פון איהר פאָטערס חברים און אין פערספּעקטיוו האָט זי זיך שוין געזעהען אַלס אַ ווייב פון אַנ'אָרימען דראָשקער. און אזוי וואָלט דאָס אפשר געווען, ווען נישט אַ צופאַל.

איינמאָל זייענדיג אין פּוילישען טעאַטער האָט זי זיך בעקענט מיט אַ רייכען קריסטליכען סוחר פון מיצקעוויטש גאַס, וועמען זי איז שטאַרק געפעלען געוואָרען. דער סוחר האָט בעשטעלט מיט איהר אַ „ראַנדקע" און אזוי האָט זיך אָנגעקניפּט אַ בעקאַנטשאַפט וואָס האָט געשטויסען די פריילין צום שמד און געמאַכט איהר פאַר אַ פרוי פון אַ רייכען קריסטליכען סוחר.

בקיצור המעשה אין איין שעהנעם פריהמאָרגען האָט זי געמאַלדען איהרע עלטערען, אַז זי געהט אַוועק פון זייער שטוב אויף שטענדיג. איהרע ווערטער האָט זי באַלד אויסגעפיהרט, און איז אַוועק פון איהרע עלטערען.

ווי ס'האָט זיך שפּעטער אַרויסגעוויזען איז זי אַוועק אין אַ פּענסיאָן ביי אַ קלויסטער, וואו מען האָט זי צוגעגרייט צום שמד. דער קריסטליכער סוחר האָט איהר גענומען אַ לעהרער בכדי זי מעהר אויסצובילדען און איצט איז שוין די טאָכטער פון אָרימען יודישען דראָשקער אַ געזעצליכע פרוי פון רייכען קריסטליכען סוחר און וועמענס געשעפט זי זיצט ביי דער קאַסע מיט'ן אויסזעהען פון אַן אמת „אַריסטאָקראַטישע" דאַמע.

Dr.
HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-
ווענערישע קראַנקהייטען
און מענער-שוועכע.
נאַווראָט 2 טעל. 79 89.
נעמט אָן ביז 10 פריה און
פון 4—8 אָוונד. פאַר פרויען
ספּעציעל פון 4—5 נאָכמיט
פאַר אונבעמיטעלטע
לעטשניצע-פּרייזען.

פעלץ-וואַרעז
קען מען קויפען אַמביליגסטען און
אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען
נאָר ביי דער לאַנגיעהריגער פירמע
ל.ב. פעפער, ווסכאָדניא 42, טעל. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן אָרט.
די אַרבייט ווערט אויסגעפיהרט פּינקטליך און רעעל.

אויף אַ חתונה
אין אַ טערקישען האַרעם

אַן ענגלישע שרייבערין האָט געהאַט די געלעגענהייט בייצוואוינען אַ חתונה אין אַ האַרעם אין קאַהירא און אָט ווי זי בעשרייבט די צערעמאָניע.

מיר זענען אַוועק אין האַרעם, וואו עס האָבען זיך געפונען אַ סך פרויען, יעדע איינע האָט אונז אָנגעקוקט, ווייל מיר זענען געווען די איינציגע אייראָפּעאישע פרויען אַנוועזענד. די צימערען זענען געווען געפּאַקט און עס איז נישט געווען קיין פּלאַץ, וואו זיך צוזעצען. די מוסולמאַנישע פרויען האָבען אַלע געטראָגען די זעלבע לאַנגע, לויזע קליידער אין פלאַמענדיגע קאָלירען. אַ סך זענען געווען זעהר פעט, שווער, אויסקוקענדיג אַלט צו 25 יאָהרען. עטליכע פון די יונגערע, אַרום פופצעהן יאָהר, זענען געווען אָנציהענד. מיר האָבען בעגעגנט דער כלה'ס מוטער און איבערגעגעבען מיט איהר אַ פּאָר ווערטער. זי האָט אויסגעזעהען זעהר מיד און טרויעריג, און איך האָב בעמערקט, אַז זי האָט געשענקט זעהר ווייניג אויפמערקזאַמקייט צו איהרע געסט. די פרויען האָבען אַרומגעוואַנדערט אַהין און אַהער. זיי האָבען גערעדט, גערייכערט און געוואַרט.

ווען די קליינע 14-יעהריגע כלה איז ענדליך אָנגעקומען, איז שוין געווען נאָך שפּעט, נאַכט. זי איז געווען אָנגעטאָן אין אַ ברייטער קלייד, האָט דאָס מיידעל אויסגעזעהן אַ סך מעהר קינדיש, אפילו אַביסעל דערשראָקען. מען האָט זי אַריינגעפיהרט אין דעם טראָן-צימער, וואו זי האָט זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ברייטע, בעגילדעטע שטול. נאָכדעם איז אָנגעקומען אַנ'אַראַבישע טענצערין וואָס האָט אַרויסגערופען גרויס ענטוזיאַזם צווישען די מענער אין דעם געצעלט.

די חתונה-צערעמאָניע האָט זיך געצויגען עטליכע טעג אין דעם הויז פון דער כלה'ס פאָטער, און דאַן איז אָנגעקומען די צייט פאַר דער כלה צו פערלאָזען איהר פאָטערס הויז. זי איז געפיהרט געוואָרען צום הויז פון איהר חתנ'ס פאָטער מיט כלי זמר. די פּראָצעסיע איז געווען אַ לאַנגע, נאָכגעפאָלגט פון אַ גאַנצער רייה קאַרעטען, אין וועלכע עס זענען געזעסען אַלע איהרע פריינד און קרובות. די כלה אַליין איז געזעסען אונטער אַ שווערער חופּה, וואָס האָט בעדעקט די גאַנצע קאַרעטע.

אין דעם הויז פון דעם חתנ'ס עלטערען איז פאָרגעקומען די צווייטע העלפט פון דער חתונה. דאָס הויז האָט זיך געפונען אין דעם פאַנאַטישסטען טייל פון קאַהירא. דאָרט האָבען מיר געהאַט די געלעגענהייט בייצוואוינען אַ טערקישע חתונה אין איהר אמת'ער סביבה, וואָס נישט אַלע אייראָפּעער האָבען די געלעגענהייט דאָס צו זעהן.

די צימערען האָבען אויסגעזעהען קרענקליך און אויסגעבעט מיט טעפּיכער. דאָס מעבעל פון רויטען סאַמעט, אין בעגילדעטע ראַהמען, איז געווען דאָס ערנסטע פון דער אייראָפּעאישער פּראָדוקציע. דאָס שלאָפצימער איז געשטאַנען אָפען. יעדער איינער האָט געקאָנט אַריינגעהן און בעטראַכטען די צוויי בעטען, וואָס האָבען געוואַרט אויף דעם יונגען פּאָרעל. אַ פּאָר קליינע, פּינק שטעקשען האָבען בעצייכענט, וועלכע איז דער כלה'ס בעט, און אַ פּאָר גרעסערע שטעקשען האָבען אָנגעוויזען אויף דעם חתנ'ס בעט. אפילו די נאַכט-קליידער זענען געווען אויסגעלייגט אויף די בעטען: קיין פּאָעזיע, קיין שעהנקייט, קיין פּריוואַטקייט, קיין בעשיידענקייט. די מענשען, ווייזט-אויס, ווייסען נישט דערפון.

אין אַ ווינקעל האָבען מיר געדולדיג געוואַרט אויף'ן אָנקומען פון דער כלה, וואָס האָט געדאַרפט אַריינקומען אין האַרעם דעם אָוונט צום ערשטען מאָל.

ענדליך איז די כלה אָנגעקומען אין דער בעגלייטונג פון איהרע פרויען-פריינד. זי איז געווען אָנגעטאָן אין אַ ברייט קלייד פון דעם זעלבען פאַסאָן, וואָס זי האָט געטראָגען פריהער. איהרע הענד זענען געווען בעדעקט מיט בראַסלעטען, און טייערע ציהרונג איז געהאָנגען אויף איהר קליינעם האַלז. איהר קאָפּ איז געווען בעדעקט מיט'ן געוועהנליכען טערקישען וואַל, און פון ביידע זייטען פון איהרע בעקעלעך זענען אַראָפּגעפאַלען לאַנגע, גאָלדענע פעדים (דער עמבלעם פון אַ כלה), וואָס האָבען דערגרייכט ביז צו דער טאַליע, זי איז געזעסען אין אַ בעגילדעטער שטול אין דעם טראָן-צימער, און ווייסע טויבען האָבען געפלאַטערט איבער איהר קאָפּ. זי האָט געהאַט דעם אויסזעהן פון אַ קרבן, וואָס האָט דערוואַרט דעם האַר און הערשער.

די טערקען איילען זיך קיינמאָל נישט, און עס איז אונז אויסגעקומען לאַנג צו וואַרטען ביז וואַנען די אָפּקלאַנגען פון מוזיק האָבען אָנגעזאָגט, אַז דעם חתנ'ס פּראָצעסיע קומט אָן. די יעוונוכען זענען אַריינגעקומען די ערשטע און האָבען אָפּגעשטויסען די מענשען צו דער וואַנד, מאַכענדיג אַ וואַרע פאַר'ן חתן. אַלע פרויען האָבען אויף די העכסטע טענער אָנגעהויבען שרייען דעם חתונה-געשריי, וועלכער הייסט „זאַכאַריט"... באַלד זענען אָנגעקומען די כלי-זמר בעגלייט פון פּאַקעל-טרעגער, און צום סוף, געפיהרט פון צוויי יעוונוכען, איז אָנגעקומען דער חתן אַליין.

ער איז געווען שעהן, אַ ריין טערקישער טיפּ און זעהר יונג — אפשר נישט מעהר, ווי ניינצעהן יאָהר אַלט. ער האָט אויסגעזעהן צוטומעלט און האָט זיך קוים געהאַלטען אויף די פיס. דער טומעל איז געווען שרעקליך!

מיט אַמאָל האָבען די פרויען אָנגעהויבען שטופּען איינע די אַנדערע, האָבען זיך אַראָפּגעלאָזט אויף די קני און מיט גייציגקייט אויסגעצויגען זייערע הענט. די כלה האָט געוואָרפען גאָלדענע און זילבערנע מטבעות, און יעדע איינע האָט געוואָלט כאַפּען פון אָט די מזל'דיגע געלד-שטיקער.

אין אָט דער צייט ווען די פרויען האָבען געקוועטשעט און געשטויסען איינע די אַנדערע, איז דער חתן אַריינגעגאַנגען אין דעם טראָן-צימער, וואו די דערשראָקענע, יונגע כלה האָט אויף איהם אומגעדולדיג געוואַרט. די טיר איז גלייך פערמאַכט געוואָרען. די פאַמיליע אַליין איז געבליבען. דאָס איז געווען די צייט, ווען דער חתן האָט בעדאַרפט אויפהויבען דעם שלייער, וואָס האָט פערדעקט דער כלה'ס פּנים. דאָס מוז זיין זעהר אַ דראַמאַטישער מאָמענט. מאַהלט אייך, ווען די כלה איז מיאוס!